KWS

Бъдете победители с хибридите на KWS!

www.kws.bg

Посяваме бъдещето
от 1856

KWS

НАПРЕД СЪС ЗАКЪСНЕНИЕ
ФИРМИТЕ ЩЕ МОГАТ ДА КАНДИДАТСТВАТ ПО НОВАТА ПРОГРАМА ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ НАЙ-РАНО ПРЕЗ МАЙ 2014 Г.
2

ИЗЦЯЛО ОБНОВЕН АГРОПАРК - СЛЕД 30 ГОДИНИ
СРЕДНАТА ВЪЗРАСТ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ МАШИНИ В СТРАНАТА Е 18 - 20 ГОДИНИ
12

ВРЕМЕ ЗА СЕИТБА
ФИНАНСОВИ ПРОБЛЕМИ И СУША ОПРЕДЕЛЯТ СПЕЦИФИКАТА НА ТАЗГОДИШНАТА КАМПАНИЯ
18

КАПИТАЛ
ЗЕМЕДЕЛИЕ И БИЗНЕС
СПЕЦИАЛНО ИЗДАНИЕ
СЕПТЕМВРИ 2013

02 НАПРЕД СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ЗАКЪСНЕНИЕ
Фирмите ще могат да кандидатстват по новата програма за развитие на селските райони най рано през май 2014 г..

04 ПО-ГОЛЕМИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПО-МАЛКИТЕ
В следващия програмен период ще бъде обособена подпрограма, подпомагаща най-дребните производители

08 НОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ
Земеделското министерство планира гаранционен и спомагателен фонд в бъдещата европрограма

10 ТРУДНИЯТ ПЪТ НА ГАРАНЦИИТЕ ЗА ЗЕМЕДЕЛЦИ
Равносметката за евросредствата за фермери е две прехвърляния на пари и три конкурса

12 ИЗЦЯЛО ОБНОВЕН АГРОПАРК - СЛЕД 30 ГОДИНИ
Средната възраст на земеделските машини в страната е 18 - 20 години

18 ВРЕМЕ ЗА СЕИТБА
Финансови проблеми и суша определят спецификата на тазгодишната кампания

22 МИТОВЕТЕ И ИСТИНИТЕ ЗА КОМАСАЦИЯТА
В момента се работи по няколко проекта, а още 150 се обсъждат. По-едрите парцели дават много предимства и най-вече повече предвидимост за дългосрочни инвестиции

28 ЕВРОПЕЙСКИ КАТРАН В БЪЛГАРСКИ МЕД
За следващите три години парите за пчеларство ще се отпускат по критерии, от които по-малките в сектора не са доволни

32 МАЛКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И НИСКИЯТ ПОКРИВ НА ЧИНОВНИЦИТЕ
Наредбата за директните продажби на животински продукти вероятно ще бъде променена. От земеделското министерство обаче така и не смятат за нужно проблемите на малките фермери да бъдат широко обсъдени

34 ЛАБОРАТОРНО ЗЕМЕДЕЛИЕ
Европейските директиви имат широки граници и оставят решенията по-скоро в полето на националните законодателства с уклон ГМО храните да се разрешат

НАУЧИХМЕ ЛИ СИ УРОКА

2013 г. е вододелна за българското селско стопанство - от една страна, трябва да приключи управлението на първите еврофондове, а от друга - да положи основите за управлението им през новия период, започващ следващата година. И за изпълнението на тези цели се изискват огромни усилия. Това написах в уводния коментар на „Земеделие и бизнес“ през февруари.

Повече от половин година по-късно със сигурност може да се каже, че не сме от най-добрите ученици - сигурно е, че ще изгубим милиони средства от еврофондовете, а подготовката на новата програма се бави.

Едната лоша новина за фермерите е, че от 2014 до 2020 г. ще разполагат с около 360 млн. евро по-малко в бъдещата европрограма. Другата е, че става все по-вероятно стартът на програмата да закъснее, като според актуалния план на земеделското министерство приемът на проекти трябва да започне през май следващата година. И това е оптимистичният срок, който секторът се съмнява, че ще бъде изпълнен. Прогнозите на бизнеса са още по-мрачни - закъснението ще бъде с около година по подобие на настоящата, която тръгна едва през 2008 г. вместо с присъединяването на България към евросъюза година по-рано.

Оправданията за ситуацията могат да бъдат много и да се прехвърлят от ръководство на ръководство в земеделското министерство. Потърпевши от всички тези проблеми за пореден път се оказват предприемачите в сектора, който въпреки „усилията“ на администрацията има потенциал да запази водещата си роля в българската икономика.

Кирил Кирчев

„Икономедиа“ АД няма отношение към поднесената информация в публикуваните в специалните издания реклами. Отговорността за съдържанието им е изцяло на рекламодателите.
© „Икономедиа“ АД. Всички права запазени. Възпроизвеждането на цели или на части от текстовете става след изрично писмено разрешение на „Икономедиа“ АД.

ЕКИПЪТ

УПРАВЛЯВАЩ РЕДАКТОР „СПЕЦИАЛНИ ИЗДАНИЯ“
Бисера Станева
ОТГОВОРЕН РЕДАКТОР
Кирил Кирчев
АВТОРИ
Валентина Илиева, Весела Николаева, Деница Ватева, Мара Георгиева
КОРИЦА
Shutterstock
ДИЗАЙН
Мадлен Начева
ПРЕДПЕЧАТ
Ваня Лалошева
КОРЕКТОР

Диляна Енчева
РЕКЛАМА
тел. 02 4615 444,
reklama@economedia.bg
Мнения и коментари на prilojenia@capital.bg
Адрес София 1000, ул. „Иван Вазов“ 16, ет. 2

НАПРЕД СЪС ЗНАЧИТЕЛНО ЗАКЪСНЕНИЕ

Фирмите ще могат да кандидатстват по новата програма за развитие на селските райони най-рано през май 2014 г.

ДЕНИЦА ВАТЕВА

В следващия програмен период ще има тематична подпрограма за малкия бизнес, която ще гарантира и подкрепа за уязвими сектори като тютюнопроизводство, зеленчукопроизводство и др.

© ЦВЕТЕЛИНА АНГЕЛОВА

Когато през есента на 2011 г. Европейската комисия (ЕК) предложи план за промени в бъдещата обща селскостопанска политика, повечето държави членки започнаха да работят и по приоритетите си по следващите програми за развитие на селските райони. Сега, няколко месеца преди старта на новия програмен период, част от тях са на финалната права с готови предложения и течащите обсъждания със заинтересовани страни. В България обаче ситуацията съвсем не е същата. Едната лоша новина за фермерите е, че в следващия програмен период ще разполагат с по-малко средства в програмата - сегашният бюджет от 3.2 млрд. евро ще бъде орязан с около 360 млн. евро. Другата е, че става все по-вероятно стартът на програмата да закъснее, като според актуалния план на земеделското министерство приемът на проекти трябва да започне през май следващата година.

Причината е, че цялостната работа по писането на програмата закъснява и макар да има известно забързване през последните седмици, пропуснатото досега едва ли може да бъде наваксано.

Планът за действие

Първоначалният срок, който си беше заложило предходното правителство, е да представи проект на бъдещата програма през януари. Това не се случи, като бяха пропуснати и другите заложени срокове - март, април, юни. В момента земеделското министерство си е поставило за цел до края на септември да изготви проекта и да го изпрати за съгласуване в Европейската комисия. Зам.-министърът на земеделието и храните Явор Гечев пък обясни, че планът е в следващите месеци да се извърши цялата подготовка и през май 2014 г. да бъде отворен прием на проекти. Сред големите браншови сдружения в земеделието обаче има съмнения, че този срок може да бъде спазен, като прогнозите на техни представители са, че програмата ще закъснее с около година по подобие на настоящата, която тръгна едва през 2008 г. вместо с присъединяването на България към евросъюза година по-рано.

Модернизация и иновации

Очакванията са в следващата програма отново най-атрактивните схеми за кандидатстване да бъдат свързани с възможностите за технологична модернизация. По предварителния план възможностите за такъв тип вложения ще бъдат обединени в една обща мярка - инвестиции във физически активи, където ще се обединяват схемите за модернизиране на стопанства и на преработвателни предприятия. Ще се даде възможност и за колективни инвестиции, правени от няколко фирми едновременно, които са в един регион. Инвестициите в модернизация могат да получат 50% финансиране от европрограмата, като делът на европейските средства е възможно да расте с различни добавки. Така например такива може да бъдат давани, ако фирмата работи в необлагодетелстван район, ако е малка, ако се правят интегрирани проекти, включващи различни дейности. Максималната помощ по този тип мерки заедно с добавките може да достигне 90 на сто от стойността на проекта.

ТЕХНОЛОГИЧНАТА МОДЕРНИЗАЦИЯ СЕ ОЧАКВА ДА Е ЕДНА ОТ НАЙ-АТРАКТИВНИТЕ СХЕМИ ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ.

В програмата ще бъдат заложени още схеми за подпомагане на горския сектор, както и за инвестиции в неземеделски бизнес на територията на селата, който да се развива и от фирми в селското стопанство като начин за разнообразяване на дейността или от други.

Един от приоритетите на ЕС в следващия програмен период е свързан с внедряване на иновации в реалния сектор. За целта държавите членки трябва да заложат мерки за такъв тип инвестиции.

Малките с предимство

В следващия програмен период за пръв път ще има създадена тематична подпрограма за малкия бизнес. Това ще гарантира отделни бюджети на най-малките фирми в земеделието, както и подкрепа за уязвими сектори като животновъдство, зеленчукопроизводство, тютюнопроизводство и др. Мотивите на земеделското министерство да създаде подобна програма са, че най-малките фирми трудно биха били конкурентни спрямо големите при кандидатстването за средствата (подробности за подпрограмата - в следващия текст).

Отделно ще продължи схемата за подпомагане на млади фермери до 40 години, които ще имат възможност да кандидатстват по опростена схема за инвестиции. Европейските регламенти позволяват такава схема да бъде заложена и за неземеделски бизнес, развиван в селата, като на този етап не е ясно дали България ще се възползва от тази възможност.

Околната среда и борбата с климатичните промени

В следващия програмен период всички държави членки трябва да заложат мерки за опазване на околната среда. Друг важен приоритет е и борбата с климатичните промени и ефективно използване на ресурсите. Освен подкрепа за производителите на биологична продукция се очаква в българската програма да има мерки за опазване на почвите и на водите, както и намаляване на замърсяването от земеделска дейност. За пръв път се предвижда да бъде отделен ресурс и за модернизация на поливната инфраструктура в страната с цел по-ефективното използване на водните ресурси. Поне 30 на сто от парите по цялата програма трябва да бъдат заложени за околна среда и биологично производство, като те ще бъдат разпределени в различни мерки. В настоящия програмен период проблемите с усвояването на този ресурс са най-сериозни, а очакванията са да бъдат изгубени част от парите за екология до финала на програмата. Ще бъде запазен и подходът ЛИДЕР, който подпомага дейности на малки инициативни групи в селата.

Нови финансови инструменти

В следващата програма се предвижда и създаването на нови финансови инструменти - гаранционен и спомагателен фонд за земеделския бизнес (виж другия текст). Те ще бъдат заложени още при старта на програмата, като неусвоеният от тях ресурс към края на програмата ще бъде пренасочен към други схеми.

В програмата ще бъдат заложени и средства за общински инвестиции, включително подобряване на средата в населените места, ремонти на инфраструктура, обществени сгради и др. Земеделското министерство планира и да отдели ресурс за мрежа за широколентов интернет в селата.

Земеделските организации се надяват в следващия програмен период работата по програмата да бъде улеснена. Предложенията на бизнеса са за децентрализация на работата във фонд „Земеделие“ (областните дирекции на фонда да разглеждат проектите при част от по-малките схеми за кандидатстване), както и да се намали бюрокрацията чрез подаване на документи по интернет, включително и при искане от страната на институцията на допълнителни документи или пък отстраняване на дребни грешки. ●

360

МЛН. ЕВРО ПО-МАЛКО ЩЕ СА ПАРИТЕ В ПРОГРАМАТА ЗА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА 2014 - 2020 Г., СРАВНЕНО С ПРЕДНИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД.

ЕВРОПАРИ ЗА НАПОЯВАНЕ

Земеделското министерство се опитва още в този период да осигури пари за модернизация на поливната инфраструктура

ДЕНИЦА ВАТЕВА

5.3 милиона декара. Толкова са годните за напояване земеделски площи в страната според данните на земеделското министерство. Макар и да има известни спорове около коректността на това число, ситуацията е тревожна. Защото при възможността да се ползва вода за милиони декари в страната това се случва едва за между 220 и 270 хил. декара според статистиката на държавното дружество "Напоителни системи".

От години големите браншови сдружения в селското стопанство алармират, че проблемите с остарялата поливна инфраструктура ще дават все по-сериозно отражение на сектора. И въпреки че имаше възможност да се заложат средства за модернизирането ѝ и в предприсъединителната програма САПАРД, и в настоящата програма за развитие на селските райони, това досега не се случи. Тази ситуация скоро може да се промени, ако земеделското министерство успее да защити плана си в Брюксел. В момента има искане част от парите от изтичащата в края на тази година програма за развитие на селските райони да бъдат пренасочени към нова мярка за напояване, а в следващата да бъдат заложени и други средства за същия тип инвестиции. Този план обаче е под въпрос - заради кратките срокове, в които трябва да се реализира, и заради факта, че има известни ограничения, когато получател на парите е държавно дружество.

ОТ ГОДИНИ ГОЛЕМИТЕ БРАНШОВИ СДРУЖЕНИЯ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО АЛАРМИРАТ, ЧЕ ПРОБЛЕМИТЕ С ОСТАРЯЛАТА ПОЛИВНА ИНФРАСТРУКТУРА ЩЕ ДАВАТ ВСЕ ПО-СЕРИОЗНО ОТРАЖЕНИЕ НА СЕКТОРА.

Прехвърляне на средства

През 2012 г., когато имаше сериозен риск от загуба на европейски пари, България поиска и получи разрешение да прехвърли пари от програмата за развитие на селските райони към гаранционен фонд, който да подпомага фермерите при осигуряване на съфинансирането за проекти. Тази сума във фонда най-вероятно няма да бъде усвоена и за да не бъдат изгубени окончателни тези пари, държавата ще се опита да направи обратната операция, пренасочвайки пари от фонда в програмата. Ако този план бъде одобрен от Брюксел, земеделското министерство ще отвори нова схема в програмата, свързана с инвестиции в напоителна инфраструктура. Целта е с тези пари да се ремонтират главните напоителни съоръжения в страната. По неофициална информация целта е да бъдат отделени около 100 млн. лв. за тази модернизация.

Нови схеми след 2014 г.

Евентуалното финансиране на модернизация през настоящия програмен период ще засегне магистралните съоръжения за напояване, като идеята е след 2014 г. да се ремонтират и "разклоненията" от тях до полетата. Според зам.-министъра на земеделието Явор Гечев средства могат да бъдат заложени и за инвестиции, свързани с поливно земеделие, в самите стопанства. Всъщност един от главните приоритети на Европейския съюз за следващия програмен период е за ефективно използване на ресурсите, включително и водните, както и опазване на водите от замърсяване. ●

© SHUTTERSTOCK

ВАШИЯТ УНИВЕРСАЛЕН ЛИЗИНГОВ ПАРТНЬОР
INTERLEASE
a member of NBG Group

ПО-ГОЛЕМИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПО-МАЛКИТЕ

В следващия програмен период ще бъде обособена подпрограма, подпомагаща най-дребните производители

© SHUTTERSTOCK

ДЕНИЦА ВАТЕВА

Достъпът до европейските фондове е възможност за всички. Това обаче е на теория. При програмите в настоящия период, включително и по тази за развитие на селските райони, малките фирми много по-трудно реализираха проекти. Макар и да има насочени схеми за подпомагане специално за тях, битката за най-атрактивното финансиране, например за закупуване на нова техника, беше загубена в полза на по-големите. И това беше логично, доколкото условията по кредити за съфинансиране на проектите са различни, както и възможностите за управление на целия проект при дребния и при по-големия земеделец.

След 2014 г. тази практика би трябвало да се промени. Причината е, че за първи път се планира възможност в програмата за развитие на селските райони да бъде заложена подпрограма, чиято цел е именно да гарантира финансиране за малкия бизнес. Заедно с други мерки, които се планират (например гаранционен фонд за подпомагане), това би трябвало да даде възможност на малките фирми с потенциал да усвояват пари.

Подпрограма за малките

Европейските регламенти позволяват в програмата за развитие на селските райони да бъдат обособявани т.нар. тематични подпрограми, които трябва да постигат определени цели. Така например може да се създаде подпрограма за отделен изостават район, за екологични цели, за "скъсяване на веригите на доставките", за подпомагане на стопанства, създадени от жени, и други подобни. Според плана на земеделското министерство България ще се възползва от тази възможност, като създаде подпрограма, насочена към малки фермери. Целта е за тях да има минимално гарантиран ресурс от европейските пари, тъй като в момента са в необлагодетелствана позиция спрямо по-големите фермери при кандидатстването с предложения. На този етап не е ясно каква сума ще бъде заделена за тази подпрограма, като според зам.-министъра на земеделието Явор Гечев тя трябва да бъде поне 10 на сто от общите пари през следващия програмен период. Така, ако се приеме това предложение, най-малките фермери ще могат да разчитат на гарантирани около 250 млн. евро за инвестиции в техните стопанства.

Какви могат да бъдат критериите

Макар програма да не е официално разписана и одобрена, все пак има идеи как да става подпомагането на най-малките фирми в селското стопанство. Освен гарантирания бюджет при тях например има възможност да се повиши субсидията по проектите. Така например според последния анализ на земеделското министерство дребните стопанства могат да получат с 10% по-висока субсидия за закупуване на техника, ако бъде заложена такава подпрограма.

10%

ОТ БЮДЖЕТА ЗА ЗЕМЕДЕЛИЕ МОЖЕ ДА БЪДАТ ЗАЛОЖЕНИ ЗА ДРЕБНИ СТОПАНИ.

Кой може да се възползва

Ограниченията за размера на стопанствата, които евентуално могат да се възползват от бъдещата подпрограма, на този етап не са ясни. Но според общите критерии на условията би трябвало да отговарят предимно фирми от по-изостанали сектори, като например животновъдство, зеленчукопроизводство, тютюнопроизводство и др. Би трябвало подпрограмата да обхване и фермери от планински и необлагодетелствани райони, малки семейни ферми и др. Създаването на подпрограмата ще даде възможност да се обхванат повече схеми и мерки, насочени към тях, включително и за разнообразяване на дейностите и повишаване на конкурентоспособността. ●

АМИНОЗОЛ®

100 % естествен продукт с уникално действие

Края на май 2013 в Северна България паднаха значителни градушки, които засегнаха сериозно площите с царевица и слънчоглед. Някои от земеделците бяха толкова отчаяни, че решиха да не предприемат никакви по-нататъшни мерки за възстановяване на засегнатите растения. Тези стопани просто не искаха да повярват, че с минимален разход ударените от градушка царевица и слънчоглед могат да бъдат отново здрави.

Земеделците, които познават продуктите на Лебозол®, знаеха към кого да се обърнат за препоръка. Точно в такива ситуации **Аминозол®** оказва безценна помощ с мощното си антистресово действие.

Засегнатите от градушка растения, които бяха третирани с 100 мл/дка **Аминозол®**, се стабилизираха само за 10 дни и по нищо не се различаваха от незасегнатите. В много случаи се наблюдава, че ударените от градушка растения третирани с **Аминозол** се развиват по-добре от тези, които не са били засегнати и съответно не са били пръскани.

Уникалното действие на **Аминозол®** се дължи на съдържанието на продукта и на технологията на производство.

Аминозол® съдържа 20 различни аминокиселини и пептиди (56 - 58 %), съответно 9,8 % (121 гр/л) органично свързан Азот.

Аминозол® на основание суровините и начина на производство е чист природен продукт. Може да се използва в различни стадии на вегетацията и се усвоява лесно от

31.05.2013 09.06.2013 24.06.2013

Аминокиселините са изграждащия материал на белтъка, въглехидратите, хлорофила и т.н., усвояват се отлично през листото и се интегрират във фотосинтезата. Така растението получава не само необходимите хранителни вещества като отделни части (азот, CO_2 , вода), но и директно цялостен изграждащ материал. По този начин се подпомага растежа особено при стресови ситуации.

растението, осигурява естествени градивни елементи и стимулира изграждането на клетките. **Аминозол®** предпазва от стрес при мероприятията по РЗ и по този начин гарантира по-висок добив. Съдържа микроелементи, които действат като pH-буфер в работния разтвор, повишава намокримостта и прилепването, влияе много положително върху ензимната дейност.

www.lebosol.de

Lebosol

НОВИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Гаранционен и спомагателен фонд в бъдещата европрограма ще стимулират усвояването на евросредства

ДЕНИЦА ВАТЕВА

Когато през есента на 2011 г. България беше изправена пред сериозен риск от загуба на средствата по Програмата за развитие на селските райони заради слабо усвояване, земеделското министерство предприе ход за преразпределение на парите по нея. Официалното искане, изпратено до Брюксел, беше за създаване на гаранционен фонд с пари от програмата, който да подпомага съфинансирането на проекти, изпълнявани по нея. Макар и това да беше опит да се ограничи рискът от неусвояване на европарите, мотивите, с които беше официално защитен новият фонд, звучаха логично. В условията на криза все повече производители и потенциални кандидати за евросредства имат проблем с осигуряването на кредити за съфинансирането на проектите и подобен финансов инструмент би им бил от полза.

Заради тромавите процедури настоящият фонд едва ли ще постигне висока ефективност. Първата част от банките, които да работят с него, бяха избрани едва в началото на тази година, като през лятото се проведоха и още две процедури за подбор. (виж повече по темата на стр. 10).

Натрупаният до момента опит обаче вероятно ще бъде полезен в следващия програмен период. Причината е, че след 2014 г. се планира още в самото начало на новата програма да бъде създаден гаранционен фонд, чиято цел ще бъде същата - да бъде в полза при осигуряване на съфинансирането на проекти. В допълнение ще бъде заложен и втори финансов инструмент - спомагателен фонд, който пък ще служи за подпомагане на фермерите в кризисни години.

© SHUTTERSTOCK

ЗА РАЗЛИКА ОТ НАСТОЯЩИЯ ГАРАНЦИОНЕН ФОНД, КОЙТО ОБСЛУЖВА САМО ТРИ ОТ МЕРКИТЕ НА ПРОГРАМАТА, ОЧАКВАНИЯТА СА НОВИЯТ ДА ИМА ПО-ГОЛЯМ ОБХВАТ И НА ПРАКТИКА ДА ВАЖИ ЗА ВСИЧКИ ИНВЕСТИЦИОННИ СХЕМИ.

Нов гаранционен фонд

Според плана на земеделското министерство още в самото начало на следващата Програма за развитие на селските райони ще бъде създаден гаранционен фонд с пари от нея. Неговата цел ще е да подпомага потенциалните кандидати при осигуряване на съфинансирането чрез издаване на гаранции и контрагаранции по кредити. Според зам.-министъра на земеделието Явор Гечев планът е новият фонд отново да бъде управляван от Българската банка за развитие, която съответно да сключи споразумения и с търговските банки. За разлика от настоящия фонд, който служи за гаранции по три от мерките на програмата, очакванията са новият да има по-голям обхват и на практика да важи за всички инвестиционни схеми.

Идеи за спомагателен фонд

Освен гаранционния фонд земеделското министерство планира да заложи и още един финансов инструмент в бъдещата програма за селските райони. Проектът е за създаване на спомагателен фонд, чиято цел е да подпомага фермерите в трудни години, независимо дали става въпрос за поражения по реколтите от природни бедствия или например някакви пазарни смущения. Фондът няма да покрива загуби на фермерите, каквито инструменти има на ниво ЕС и могат да бъдат задействани по всяко време, а ще осигурява финансиране за продължаване на стандартните дейности. Така, ако в сектор зърнопроизводство или зеленчукопроизводство например настъпи събитие, което е довело до силно понижаване на приходите на фермерите (природно бедствие или друго), спомагателният фонд ще им осигури средства да се подготвят за следващата сеитба - за семена, препарати и др. Конкретните изисквания за отпускането на тези помощи и възможностите за тях предстои да се разпишат. Според плана, ако в края на програмния период - преди 2020 г., има неусвоена сума от спомагателния фонд, ще се върви към преструктуриране на самата програма и насочване на тези средства към схеми с изчерпан бюджет например. Идеите на земеделското министерство са спомагателният фонд да заработи със самия старт на програмата в средата на 2014 г. ●

ProCredit Bank
Част от ПроКредит Груп
ОТГОВОРНИ ЗА УТРЕШНИЯ ДЕН

“Земята взима много, но и дава”
Семейство Шукриеви
земеделски производители
www.procreditbank.bg

ТРУДНИЯТ ПЪТ НА ГАРАНЦИИТЕ ЗА ЗЕМЕДЕЛЦИ

Равносметката за евросредствата за фермери е две прехвърляния на пари и три конкурса

ВАЛЕНТИНА ИЛИЕВА

След като миналата година държавата почти не изгуби евросредства по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) и успя след спешни спасителни мерки да прехвърли тези пари на специално учреден за целта Национален гаранционен фонд (НГФ), реално схемата се движи на бавни обороти. Фондът беше създаден като дъщерно дружество на Българската банка за развитие (ББР) и управлява гаранционната схема за земеделците. Тогава в него бяха прехвърлени близо 240 млн. лв. за разплащане на гаранции по кредити в случай на необслужване на заем, отпуснат от банка партньор.

Целта беше да се облекчат земеделските производители, които имат вече одобрени проекти по три от мерките по програмата за селските райони – мярка 121 „Модернизиране на земеделските стопанства“, 122 „Подобряване на икономическата стойност на горите“ и 123 „Добавяне на стойност към земеделски и горски продукти“.

Гаранциите се издават от фонда на банки партньори по схемата, които се избират чрез конкурс с обществена поръчка. Тези банки финансират кредитополучатели със собствени средства, но се задължават да го правят при определени условия срещу получената от НГФ гаранция. Това са намалени изисквания за обезпечение поради покритието с до 80% на кредитния риск от фонда, по-ниски лихви (между 7 и 9%), без такси и комисиони за разглеждане на искане за кредит и обслужване, до 21 дни срок за одобрение на кредит.

По данни на фонда от началото на гаранционната схема към средата на август 2013 г. са одобрени гаранции по 147 кредита с обща стойност 52 млн. лв., а издадените гаранции са за 41 млн. лв. Средният лихвен процент по тези кредити е 6.75% годишно.

© SHUTTERSTOCK

41

МЛН. ЛВ. СА ИЗДАДЕНИТЕ ГАРАНЦИИ.

Част I

Общата сума на гаранционния портфейл е за 1.133 млрд. лв. Банките партньори по схемата бяха избрани в три конкурса, като всъщност последният все още не е приключил окончателно. Целият този процес тече от есента на миналата година и на този етап реално се отпускат кредити от първата „порция“ гаранции. Договорите с банките за нея бяха подписани в началото на януари 2013 г., а на практика финансирането тръгна през пролетта. Гаранциите от първата част са за 607 млн. лв., като на тази база биха могли да се отпуснат заеми за поне 760 млн. лв. Банките по този портфейл са Банка ДСК, Пощенска банка, ОББ, СИБанк, Райфайзенбанк, ЦКБ и Българо-американската кредитна банка.

Част II

Сумата от втората част на гаранционния портфейл е за 371 млн. лв. при обявена през пролетта обществена поръчка за 545.5 млн. лв. Поради липса на интерес от страна на банките останаха непоискани средства. Във втория конкурс оферти подадоха осем банки, като фондът избра пет кредитни институции. Това са Алианц банк (10 млн. лв.), Тексим банк (15 млн. лв. и 22.5 млн. лв.), Ти Би Ай банк (27.5 млн. лв. и 30 млн. лв.), Банка Пиреос (50 млн. лв. и 60 млн. лв.) и Уникредит Булбанк (75 млн. лв. и 81 млн. лв.). Изборът стана в началото на юли, след което течеше срокът за обжалване. Така реално едва в началото на есента втората част от гаранционния портфейл ще може да бъде усвоявана.

Част III

Докато приключваше втората поръчка, фондът обяви трета за последните 155 млн. лв. от гаранционната схема по оперативната програма. Тя е разпределена в четири лота, а офертите бяха отворени на 5 август. Според НГФ интерес от банките е заявен по всичките. Те са на различна стойност - 20 млн. лв., 25 млн., 40 млн. и 70 млн. Тези 155 млн. лв. са непоисканите от втората обществена поръчка, поради което беше обявена и третата. Изборът на банките партньори за тях все още не е обявен, което означава, че в близкия месец не може да се очаква реално отпускане на средства по този портфейл.

В началото на август се оказа, че около 100 млн. лв. (от депозираните 240 млн. лв. за разплащане в случай на необслужване на гарантиран заем) може да останат неусвоени. Това наложи нови спешни спасителни мерки за връщането им обратно от НГФ към програмата за селските райони. ●

ИЗЦЯЛО ОБНОВЕН АГРОПАРК - СЛЕД 30 ГОДИНИ

Средната възраст на земеделските машини в страната е 18 - 20 години

© ГЕОРГИ КОЖУХАРОВ

МАРА ГЕОРГИЕВА

Земеделците продължават да работят със стари машини - обновени са само 2% от комбайните, а средната възраст на техниката е 18 - 20 години. По-добре изглежда паркът с колесни трактори – броят на десетгодишните спада с 10% за последните три години. Така изглежда машинното въоръжение на стопаните. По данни на Българската асоциация на търговците на агротехника – БАТА АГРО, през 2009 г. на повече от 10 години са били 80% от комбайните и 82% от тракторите в страната.

Старо/ново

"Преди 1989 г. в страната са влизали всяка година по 1000 нови комбайна и над 5000 трактора – разбира се, с други параметри, с по-малко конски сили в сравнение с днешните машини. Сега обновяването на агропарка върви мудно", обобщава Веселин Генев, председател на БАТА АГРО и собственик на фирма „Оптиком". Според него, ако темпове се запазят, за пълната модернизация на агротехниката ще са нужни 30 години.

"Оптималният срок за подмяна на агротехника е шест-седем години", твърди Тодор Николов, член на управителния съвет на асоциацията и председател на съвета на директорите на "Ванто трейд ауто". "Дори агротехниката, внесена по предприсъединителната програма САПАРД, вече е амортизирана. Има машини, които са навъртели по 15 - 20 хил. часа работа, зад тях стоят по над 20 000 декара земя", предупреждава Николов. Той смята, че "българският пазар се нуждае от около 2500 - 3000 нови трактора и от 400 - 500 комбайна на година". Това ще гарантира машини, които винаги са в добро състояние и няма да се стига до ситуация, при която разходите за поддръжката са по-високи от стойността на нова техника.

На същото мнение е и Георги Богоев, член на управителния съвет на БАТА АГРО и съдружник във фирма "Panug". "Не бива да се заблуждаваме – 80% от тракторите и също толкова от комбайните са с изтекъл амортизационен срок. А това означава, че пилеят зърно, че харчат много за гориво и резервни части и че са неефективни за собствениците си", обобщава Богоев.

"До 2009 г. агротехническият парк в страната се обновяваше бързо и ние отчитахме ежегодно ръст на регистрираната нова техника на възраст до две години. След това обаче този темп на модернизиране се загуби. Това съвпадна със спирането на възможността да се кандидатства с проекти за покупка на нова техника, финансирани безвъзмездно по Програмата за развитие на селските райони ", коментира Иван Стоянов, началник на отдел "Регистрация" в Контролно-техническата инспекция към земеделско-

> "БЪЛГАРСКИЯТ ПАЗАР СЕ НУЖДАЕ ОТ ОКОЛО 2500 - 3000 НОВИ ТРАКТОРА И ОТ 400 - 500 КОМБАЙНА НА ГОДИНА.
>
> **ТОДОР НИКОЛОВ,**
> председател на съвета на директорите на "Ванто трейд ауто"

БРОЙ НА РЕГИСТРИРАНИТЕ МАШИНИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ СПОРЕД ВЪЗРАСТТА

ВИД	ГОДИНА	ОБЩО БРОЙ	ВЪЗРАСТ											
			ДО 2 ГОДИНИ		3 - 4 ГОДИНИ		5 - 6 ГОДИНИ		7 - 8 ГОДИНИ		9 - 10 ГОДИНИ		НАД 10 ГОДИНИ	
			БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%
КОЛЕСНИ ТРАКТОРИ	2008	48761	3026	6.2%	1661	3.4%	1258	2.6%	938	1.9%	1544	3.2%	40334	82.7%
	2009	52605	3394	6.5%	1974	3.8%	1649	3.1%	999	1.9%	1442	2.7%	43147	82.0%
	2010	55925	3239	5.8%	2514	4.5%	1929	3.4%	1438	2.6%	1152	2.1%	45653	81.6%
	2011	59452	3251	5.5%	3168	5.3%	2118	3.6%	1582	2.7%	1113	1.9%	48220	81.1%
	2012	63123	2214	3.5%	2090	3.3%	3807	6.0%	2374	3.8%	2097	3.3%	50541	80.1%
ВЕРИЖНИ ТРАКТОРИ	2008	2510	17	0.7%	12	0.5%	8	0.3%	9	0.4%	35	1.4%	2429	96.8%
	2009	2474	26	1.1%	14	0.6%	11	0.4%	4	0.2%	28	1.1%	2391	96.6%
	2010	2470	32	1.3%	35	1.4%	21	0.9%	11	0.4%	11	0.4%	2360	95.5%
	2011	2443	37	1.5%	46	1.9%	22	0.9%	11	0.5%	10	0.4%	2317	94.8%
	2012	2511	21	0.8%	29	1.2%	59	2.3%	29	1.2%	15	0.6%	2358	93.9%
ТРАКТОРНИ РЕМАРКЕТА	2008	22923	425	1.9%	425	1.9%	105	0.5%	108	0.5%	312	1.4%	21548	94.0%
	2009	24103	672	2.8%	180	0.7%	117	0.5%	94	0.4%	226	0.9%	22814	94.7%
	2010	25127	787	3.1%	263	1.0%	153	0.6%	110	0.4%	135	0.5%	23679	94.2%
	2011	26252	893	3.4%	531	2.0%	194	0.7%	89	0.3%	96	0.4%	24449	93.1%
	2012	27650	881	3.2%	550	2.0%	582	2.1%	204	0.7%	133	0.5%	25300	91.5%
ПРИКАЧНИ, НАВЕСНИ И СТАЦИОНАРНИ МАШИНИ	2008	95024	6253	6.6%	4606	4.8%	3204	3.4%	2506	2.6%	3717	3.9%	74738	78.7%
	2009	103008	8893	8.6%	5454	5.3%	4546	4.4%	2378	2.3%	3449	3.3%	78288	76.0%
	2010	106749	10155	9.5%	5153	4.8%	5039	4.7%	3348	3.1%	2752	2.6%	80302	75.2%
	2011	108434	8675	8.0%	7653	7.1%	5207	4.8%	3479	3.2%	2553	2.4%	80867	74.6%
	2012	118770	6415	5.4%	8194	6.9%	9689	8.2%	6510	5.5%	5056	4.3%	82906	69.8%
ЗЪРНОКОМБАЙНИ	2008	9258	435	4.7%	338	3.7%	278	3.0%	278	3.0%	432	4.7%	7497	81.0%
	2009	9659	666	6.9%	277	2.9%	339	3.5%	251	2.6%	393	4.1%	7733	80.1%
	2010	9821	798	8.1%	239	2.4%	375	3.8%	285	2.9%	333	3.4%	7791	79.3%
	2011	10158	728	7.2%	500	4.9%	336	3.3%	233	2.3%	319	3.1%	8042	79.2%
	2012	10399	460	4.4%	554	5.3%	545	5.2%	349	3.4%	401	3.9%	8090	77.8%
СИЛАЖОКОМ-БАЙНИ И ДРУГИ САМОХОДНИ МАШИНИ	2008	1821	17	0.9%	10	0.5%	10	0.5%	15	0.8%	25	1.4%	1744	95.8%
	2009	1840	16	0.9%	14	0.8%	9	0.5%	8	0.4%	28	1.5%	1765	95.9%
	2010	1827	20	1.1%	13	0.7%	9	0.5%	13	0.7%	17	0.9%	1755	96.1%
	2011	1836	22	1.2%	16	0.9%	13	0.7%	5	0.3%	11	0.6%	1769	96.4%
	2012	1856	20	1.1%	14	0.8%	22	1.2%	15	0.8%	11	0.6%	1774	95.6%

Източник: Контролно-техническа инспекция към МЗХ

© ГЕОРГИ КОЖУХАРОВ

80%

ОТ ТРАКТОРИТЕ И СЪЩО ТОЛКОВА ОТ КОМБАЙНИТЕ СА С ИЗТЕКЪЛ АМОРТИЗАЦИОНЕН СРОК, КОЕТО ОЗНАЧАВА, ЧЕ ПИЛЕЯТ ЗЪРНО, ХАРЧАТ МНОГО ЗА ГОРИВО И РЕЗЕРВНИ ЧАСТИ И СА НЕЕФЕКТИВНИ ЗА СОБСТВЕНИЦИТЕ СИ.

то министерство.

По-добре, по-зле

До юли тази година в страната са продадени 877 нови трактора. Резултатът е по-добър в сравнение с полугодието на миналата година, но през август има известно забавяне, отчита Веселин Генев. При комбайните се отчита определено спад в продажбите за първото полугодие (продадени са 189), но по правило резултатите са най-показателни в края на септември, уточнява Генев. "Тенденцията на ръст при регистрацията на агротехника през първите шест месеца на годината засега е слабо изразена. Напредъкът не е шокиращ, но е наличен", обобщава Иван Стоянов. Според него причината за този тренд са финансиращите програми на фонд "Земеделие" и гъвкавостта на лизинговите компании.

Със/без сервиз

Всички най-големи световни фирми за агротехника имат представителства в страната. Налице са и достатъчно български производители. "Електрониката навлезе масово при земеделската техника - имаме машини с GPS, с производителност 100 тона на час при царевицата и 60 - 80 тона при пшеницата", отбелязва Георги Богоев.

Според него обаче на пазара се нанасят сериозни щети от фирми, които само внасят техника, но не се грижат за вече продадените машини и не осигуряват поддръжката им. "Един комбайн струва от 250 хил. до 600 хил. лв. Ако не получи необходимия сервиз, той носи огромни загуби за собственика си. От 80 хил. до 100 хил. лв. са годишните разходи за софтуера, с помощта на който вносителят може веднага да определи къде е повредата в един комбайн. Много често ние работим на полето, за да решим проблема", казва Георги Богоев. И уточнява, че пазарът е свободен. „Не можем да забраним продажби, но земеделските стопани трябва да внимават и да не се подлъгват от малко по-ниски цени. А продавачите трябва да бъдат лоялни към клиентите си", обобщава Богоев.

Със/без евросубсидии

Както е известно, субсидиите за земеделска техника по Програмата за развитие на селските райони бяха изчерпани в първите две години след отварянето ѝ. Бюджетът на най-търсената мярка от програмата (121), която финансираше модернизацията на земеделски стопанства, свърши бързо. Фирмите, членуващи в БАТА АГРО, смятат, че изчерпването на средствата за обновяване на агропарка е резултат от лошо планиране, и са убедени, че субсидиите е трябвало да "стигнат" за целия 4-годишен период от действието на програмата.

Но, оказва се, продажбите на агромашини не са замрели заради липсата на еврофинансиране. "В последните две години пазарът на трактори расте, а на комбайни се задържа. И всичко това е без лев субсидии. Като цяло делът на обновената с евросредства техника е около 10%, а останалите покупки са направени чрез нормални пазарни средства", обобщава Веселин Генев.

"Вярно е, че пазарът върви по-добре с евросубсидии, но е факт, че не спира, когато те липсват. Пазарът спира, когато има фалшива информация, че "от утре ще се раздават пари", когато се обещават средства по-рано от възможното. Това обърква хората, те отлагат покупките за неопределено време. А когато е ясно, че няма да има субсидии, те си планират по друг начин инвестициите и бъдещето", обобщава Тодор Николов.

Вносителите предлагат различни схеми за финансиране, а и купувачите на агротехника като цяло са с ясни финансови показатели, добре приети и от банките, и от лизинговите дружества. За да улеснят земеделските производители, доставчиците на техника предлагат и други екстри. "Ние водим наши клиенти на изложения в чужбина и на посещения при производители. Провеждаме семинари и обучения за операторите на машини, ▶▶

877

НОВИ ТРАКТОРА СА ПРОДАДЕНИ В БЪЛГАРИЯ ОТ НАЧАЛОТО НА ГОДИНАТА ДО ЮЛИ.

организираме месечни демонстрации във всички региони и предлагаме всеки месец промоции", обобщава Диляна Иванова, изпълнителен директор на „Тайтън машинъри България" (компанията е с най-голям пазарен дял сред вносителите на агротехника).

А утре?

Това, което пречи на бизнеса, е „липсата на яснота за бизнес средата, както и за следващата Програма за развитие на селските райони", казва Веселин Генев. И припомня, че хората си обмислят инвестициите година напред, за да могат да си получат машините за сезона, в който са им необходими.

"В момента заради ниските изкупни цени на зърното производителите изчакват с продажбите му, а това ги лишава от свежи пари. Засега земеделските стопани насочват свободните си парични потоци основно в закупуването на земя и окрупняване на стопанствата. Но с очакваното повишение на изкупните цени на продукцията ще се пренасочват и средства за машини, предназначени основно за следващата пролетна кампания", коментира Диляна Иванова. Според нея, ако новият програмен период стартира нормално, сътресения няма да има. „Така се случиха нещата в началото на кризисните 2007-2008, но благодарение на европейските фондове секторът почти не се повлия", припомня Диляна Иванова. ●

ОБЩ БРОЙ РЕГИСТРИРАНИ МАШИНИ ПО ГРУПИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВЪЗРАСТОВАТА ИМ СТРУКТУРА ПО ГОДИНИ

№	ВИД	ГОДИНА	ОБЩО БРОЙ	ВЪЗРАСТ											
				ДО 2 ГОДИНИ		3 - 4 ГОДИНИ		5 - 6 ГОДИНИ		7 - 8 ГОДИНИ		9 - 10 ГОДИНИ		НАД 10 ГОДИНИ	
				БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%	БРОЙ	%
1	КОЛЕСНИ ТРАКТОРИ	2004	28903	884	3.1%	497	1.7%	943	3.3%	661	2.3%	1168	4.0%	24750	85.6%
		2005	33966	1119	3.3%	670	2.0%	1002	3.0%	858	2.5%	1269	3.7%	29048	85.5%
		2006	38597	1542	4.0%	1018	2.6%	761	2.0%	1275	3.3%	847	2.2%	33154	85.9%
		2007	43690	2030	4.6%	1325	3.0%	852	2.0%	1220	2.8%	1072	2.5%	37191	85.1%
		2008	48761	3026	6.2%	1661	3.4%	1258	2.6%	938	1.9%	1544	3.2%	40334	82.7%
		2009	52605	3394	6.5%	1974	3.8%	1649	3.1%	999	1.9%	1442	2.7%	43147	82.0%
		2010	55925	3239	5.8%	2514	4.5%	1929	3.4%	1438	2.6%	1152	2.1%	45653	81.6%
2	ВЕРИЖНИ ТРАКТОРИ	2004	2059	3	0.1%	2	0.1%	22	1.1%	4	0.2%	15	0.7%	2013	97.8%
		2005	2286	7	0.3%	1	0.0%	19	0.8%	17	0.7%	21	0.9%	2221	97.2%
		2006	2449	14	0.6%	5	0.2%	6	0.2%	28	1.1%	8	0.3%	2388	97.5%
		2007	2569	12	0.5%	9	0.4%	2	0.1%	20	0.8%	22	0.9%	2504	97.5%
		2008	2510	17	0.7%	12	0.5%	8	0.3%	9	0.4%	35	1.4%	2429	96.8%
		2009	2474	26	1.1%	14	0.6%	11	0.4%	4	0.2%	28	1.1%	2391	96.6%
		2010	2470	32	1.3%	35	1.4%	21	0.9%	11	0.4%	11	0.4%	2360	95.5%
3	ТРАКТОРНИ РЕМАРКЕТА	2004	15702	86	0.5%	58	0.4%	203	1.3%	163	1.0%	388	2.5%	14804	94.3%
		2005	17394	117	0.7%	64	0.4%	167	1.0%	187	1.1%	420	2.4%	16439	94.5%
		2006	18987	133	0.7%	84	0.4%	83	0.4%	262	1.4%	215	1.1%	18210	95.9%
		2007	20967	208	1.0%	92	0.4%	81	0.4%	189	0.9%	236	1.1%	20161	96.2%
		2008	22923	425	1.9%	425	1.9%	105	0.5%	108	0.5%	312	1.4%	21548	94.0%
		2009	24103	672	2.8%	180	0.7%	117	0.5%	94	0.4%	226	0.9%	22814	94.7%
		2010	25127	787	3.1%	263	1.0%	153	0.6%	110	0.4%	135	0.5%	23679	94.2%
4	ПРИКАЧНИ, НАВЕСНИ И СТАЦИОНАРНИ МАШИНИ	2004	70799	2919	4.1%	1407	2.0%	2525	3.6%	1913	2.7%	2980	4.2%	59055	83.4%
		2005	79646	3936	4.9%	1694	2.1%	2643	3.3%	2402	3.0%	3387	4.3%	65584	82.3%
		2006	84891	4294	5.1%	2844	3.4%	2123	2.5%	3318	3.9%	2373	2.8%	69939	82.4%
		2007	90384	4820	5.3%	3927	4.3%	2050	2.3%	3067	3.4%	2809	3.1%	73711	81.6%
		2008	95024	6253	6.6%	4606	4.8%	3204	3.4%	2506	2.6%	3717	3.9%	74738	78.7%
		2009	103008	8893	8.6%	5454	5.3%	4546	4.4%	2378	2.3%	3449	3.3%	78288	76.0%
		2010	106749	10155	9.5%	5153	4.8%	5039	4.7%	3348	3.1%	2752	2.6%	80302	75.2%
5	ЗЪРНОКОМБАЙНИ	2004	6979	264	3.8%	170	2.4%	298	4.3%	173	2.5%	179	2.6%	5895	84.5%
		2005	7872	356	4.5%	193	2.5%	309	3.9%	287	3.6%	237	3.0%	6490	82.4%
		2006	8514	348	4.1%	246	2.9%	256	3.0%	403	4.7%	237	2.8%	7024	82.5%
		2007	8951	267	3.0%	329	3.7%	226	2.5%	368	4.1%	347	3.9%	7414	82.8%
		2008	9258	435	4.7%	338	3.7%	278	3.0%	278	3.0%	432	4.7%	7497	81.0%
		2009	9659	666	6.9%	277	2.9%	339	3.5%	251	2.6%	393	4.1%	7733	80.1%
		2010	9821	798	8.1%	239	2.4%	375	3.8%	285	2.9%	333	3.4%	7791	79.3%
6	СИЛАЖОКОМБАЙНИ И ДРУГИ САМОХОДНИ МАШИНИ	2004	1444	7	0.5%	8	0.6%	15	1.0%	6	0.4%	32	2.2%	1376	95.3%
		2005	1600	11	0.7%	5	0.3%	27	1.7%	8	0.5%	30	1.9%	1519	94.9%
		2006	1710	10	0.6%	11	0.6%	17	1.0%	22	1.3%	8	0.5%	1642	96.0%
		2007	1811	15	0.8%	12	0.7%	7	0.4%	28	1.5%	12	0.7%	1737	95.9%
		2008	1821	17	0.9%	10	0.5%	10	0.5%	15	0.8%	25	1.4%	1744	95.8%
		2009	1840	16	0.9%	14	0.8%	9	0.5%	8	0.4%	28	1.5%	1765	95.9%
		2010	1827	20	1.1%	13	0.7%	9	0.5%	13	0.7%	17	0.9%	1755	96.1%

Източник: Контролно-техническа инспекция към МЗХ

ADVERTORIAL

БАСФ – за печелившо българско земеделие!

На 10.09.2013 г. по време на официална пресконференция в хотел „Гранд Арена Кемпински", Банско, г-н Екарт Щайн – маркетинг мениджър за Европа и вицепрезидент на отдел „Растителна защита" в БАСФ, представи последните тенденции в развитието на растителната защита в Европа. За Източна Европа г-н Щайн отбеляза сериозна тенденция на нарастване на интензификацията, фокус към качествената растителна защита и стабилно увеличение на добивите. „БАСФ като лидер във фунгицидите разполага с богато портфолио и можем да предложим разнообразни решения за различните пазари и така земеделските производители да постигнат ефективно и рентабилно производство. За земеделците професионалисти, които надграждат и с качество на продукцията, имаме специално разработени продукти от концепцията AgCelence", заяви г-н Щайн.

„През последните 5 години растителнозащитният пазар в България почти се удвои, а продажбите на БАСФ нарастват близо 5 пъти. Компанията расте по-бързо от пазара и утвърждава лидерските си позиции. Това е ясен знак, че все повече земеделци се доверяват на БАСФ и продуктите, избрани за България, и постигат изключително добри добиви в съвместната ни кауза „Печелившо българско земеделие", сподели г-жа Ваня Горчева, мениджър за страната на отдел „Растителна защита" в БАСФ.

Г-жа Горчева подчерта, че третиранията с фунгициди в житни култури тази година са нараснали като площи с 10%, а като стойност с 20%, което ясно показва тенденцията да се използват по-качествени фунгициди от по-високи ценови сегменти. По предварителни данни през 2013 г., 80% от житните култури са третирани с фунгициди.

БАСФ предлага най-богатото портфолио в житни култури - 4 фунгицида в различните ценови сегменти – един в basic сегмента, два в standard сегмента и един в premium сегмента, те бележат забележителен ръст.

„Едрите земеделци, които имат стопанства над 5 хил. дка, са основните клиенти на продуктите на БАСФ. Те са ограничен брой и работят с нас от дълги години. Това, че те третират с нашите продукти година, след година е най-голямото доказателство за качеството на продуктите ни и нещо повече, че продуктите ни са подбрани съобразно икономическата ситуация в българското земеделие. Едрите земеделци са бизнесмени – както много често сме казвали – те търсят икономически ефективните продукти за растителна защита – тези, които ще им помогнат да увеличат печалбите си", заяви г-жа Горчева.

Тя сподели, че най-голямото удовлетворение за екипа на БАСФ е доверието от страна на земеделците, ориентирани към печелившо бизнес, към новите продукти и промоционалните предложения, които компанията предлага на пазара. На голям интерес и успех се радва и Clearfield Union – съюзът на БАСФ и агробизнеса за печелившо българско земеделие.

Г-жа Горчева наблегна и на сериозната инвестиция, която прави БАСФ в България: Конкурентните цени на продуктите ни, съобразени с българските условия, специалните предложения, транспортът на място за продуктите ни, както и екипът от професионалисти, които са неразделна част за получаването на максимален ефект от продуктите ни – а именно в техниката, маркетинга, както и хората, които се обучават, за да подкрепят земеделците в амбициозната цел, която си поставят – да увеличават всяка година добивите с продуктите на БАСФ.

„За 5 години екипът ни нарасна от 11 на близо 30 души. През 2013 г. хората в страната, които работят със земеделците, от 3 вече са 15 души. Аз лично се гордея с тях, защото те са категоричният ключ за успеха на всяка организация", сподели г-жа Горчева.

„Тук е и новината, която имаме към всички партньори на БАСФ в България – Мария Неделчева става търговски мениджър на БАСФ за България, Върбан Върбанов става регионален търговски мениджър за Южна България. Николай Николов остава нашият регионален търговски мениджър за столицата на земеделието – Североизточна България. Аз се гордея с тези колеги, с техния професионализъм и човешки качества, благодаря им за невероятната отдаденост на успеха на българските земеделци и за мен е чест и огромна радост, че те са част от нашия екип. Екипът, който ни прави истински успешни и съответно много удовлетворени от работата си", завърши изказването си г-жа Горчева.

BASF
The Chemical Company

© КРАСИМИР ЮСКЕСЕЛИЕВ

ВРЕМЕ ЗА СЕИТБА

Финансови проблеми и суша определят спецификата на тазгодишната кампания

МАРА ГЕОРГИЕВА

Променлив, но не драстичен. Такъв е трендът на засетите през есента площи със земеделски култури в страната (виж таблицата). За последните пет години не се наблюдават резки колебания при пшеницата (традиционно около 11 млн. дка) и ечемика (около два милиона дка). Върхова за двете култури е 2009 г. (съответно с 12.5 млн. дка и 2.6 млн. дка), показват данните на отдел „Агростатистика" в Министерството на земеделието и храните. Очакванията за есен 2013 са за сходство с предишни години, но засега производителите са предпазливи в прогнозите си.
Няколко са

условията за успешна сеитба

Наличието на тракторен парк и достатъчно почвообработващи машини е едно от тях. Не по-малко важно е и "какво ще каже главният агроном" - т. е. какви ще са агроклиматичните дадености. Цените на торовете и семената също са част от мозайката. Но най-важното в този период от годината за земеделските производители е да си осигурят достатъчно пари за финансира- ▶▶

Сроковете

От средата на август до края на септември се извършва подготовка на почвата и сеитбата на маслодайната рапица. След това започва предсеитбената подготовка на площите за основните есенни култури (пшеница, ечемик, ръж и тритикале), после идва ред на дълбоката оран.
Оптималните срокове за сеитбата на пшеницата в страната зависят от климатичните особености. За високите полета тя започва след 20 септември. След 25 септември идва ред за земите в Северна България, а след 1 октомври - за Южна България.
Сеитбата на зимния ечемик започва от 25 септември за високите полета и Северна България и след 1 октомври – за Южна България. Посочените срокове са препоръчителни за земеделските производители, но всяка година 70-80% от площите с пшеницата и зимния ечемик се засяват именно в тези срокове, които приключват към края на октомври, отчитат експертите от отдел "Растениевъдство" в земеделското министерство.

PESTICID LTD
9 Dragoman Str., Shumen 9700, Bulgaria
Tel./Fax: +359 54 800 273
for contact with the distribution network
Mobile: +359 888 01 10 74
+359 888 81 82 81

Пестицид

нашата кауза

- успешно българско земеделие
- силни и успяващи земеделци

Това е кауза за да:
- служим на земеделците – да бъдат силни и печеливши;
- даваме най-добрите продукти, които се предлагат в България;
- предлагаме професионални консултации и 20 годишен опит.

our cause

- fruitful Bulgarian agriculture
- powerful and successful farmers

This is a cause to:
- serve the farmers - to become powerful and profitable;
- we provide the best products offered in Bulgaria;
- we offer professional advice and 20 years' experience.

www.pesticid.bg

не на сеитбата.
Тази година е различна от предходната. Ниските изкупни цени на зърното, увеличеното световно производство и най-вече предлагането в черноморския регион водят до известно задържане на количества в очакване на по-високи цени, посочват експертите от дирекция „Растениевъдство" в земеделското министерство.
Резултатът е по-слаба търговия и ограничени оборотни средства за подготовката на есенната кампания. Към това се добавят летните засушавания и недостигът на влага, което затруднява предсеитбената обработка на почвата.

Проблемите на тазгодишната кампания

са най-вече от финансов характер, обобщава Радослав Христов, заместник-председател на Националната асоциация на зърнопроизводителите. "Заради ниските изкупни цени на зърното става трудно да се финансират агротехническите мероприятия по есенната сеитба. Засега е рано да се правят прогнози дали липсата на оборотни средства ще доведе до редукция на засетите площи, но при рапицата например е ясно, че те ще бъдат под един милион декара при 1.3-1.4 млн. в предишни години", отбелязва Христов. И посочва, че сухото лято затруднява предварителната обработка на почвата и води до преразход на материали, консумативи, гориво, време и сили. "А обикновено потрудната сеитба дава отражение върху добивите", уточнява той.
Заради финансовите аномалии ще се стигне до промяна в технологията, прогнозира Христов. И дава пример. "Вместо да хвърля Х количество амониева селитра върху посевите, както правя обикновено, ще сложа по-малко, за да спестя пари. Това е начин да намалиш производствените разходи. А икономията е майка на мизерията."
"Заради ниските изкупни цени всеки преразглежда откъде какво може да спести", посочва и Димитър Мачуганов, земеделски производител и председател на Сдружението на зърнопроизводителите в Ловешка област. Мачуганов е член и на управителния съвет на националната браншова асоциация.
"При агромероприятията има заложени норми, но аз например ще намаля с около 30% подхранването на есенниците с торове спрямо традиционните количества. Целта е ясна - да спестя малко пари. В същото време, ако посевите не са "нахранени" добре, няма да могат да презимуват", коментира Мачуганов. И обобщава: "Почваме с компромиси, вместо да следваме правилата на добрата агротехнология."
Неволите не свършват, защото заради сушата машинният инвентар се троши. "Много тежка година. Рапицата ще падне под един милион декара и това ще отблъсне големите купувачи, тъй като няма да има достатъчно количества и няма да сме интересни за пазара. Нищо добро не мога да ви кажа. Скептик съм. Надявам се природата да бъде по-благосклонна към нас", обобщава Димитър Мачуганов.
Радослав Христов е по-оптимистично настроен. "Колегите са много объркани. Всеки прави анализ коя култура да засади, кои площи да увеличи, кои да намали. Но като цяло смятам, че няма да има сериозни сътресения със засетите площи, ако няма природно-климатични аномалии", казва той.

Подкрепа ли

За есенната кампания през 2012 г. земеделските производители имаха право да кандидатстват пред държавен фонд "Земеделие" за предоставяне на кредит за закупуване на минерален тор и семена и за използването на неокончателно сертифицирани собствени семена за производство на пшеница.
За реколта 2014 също са предвидени средства за целеви кредит за пшеницата, посочиха от земеделското министерство. Това ще стане с решение на управителния съвет на фонда. По правило кредитите се предоставят на физически лица, еднолични търговци и юридически лица, регистрирани като земеделски производители. ●

КОЛЕГИТЕ СА МНОГО ОБЪРКАНИ. ВСЕКИ ПРАВИ АНАЛИЗ КОЯ КУЛТУРА ДА ЗАСАДИ, КОИ ПЛОЩИ ДА УВЕЛИЧИ, КОИ ДА НАМАЛИ. НО КАТО ЦЯЛО СМЯТАМ, ЧЕ НЯМА ДА ИМА СЕРИОЗНИ СЪТРЕСЕНИЯ СЪС ЗАСЕТИТЕ ПЛОЩИ, АКО НЯМА ПРИРОДНО-КЛИМАТИЧНИ АНОМАЛИИ.

РАДОСЛАВ ХРИСТОВ,
заместник-председател на Националната асоциация на зърнопроизводителите

ПОЧВАМЕ С КОМПРОМИСИ, ВМЕСТО ДА СЛЕДВАМЕ ПРАВИЛАТА НА ДОБРАТА АГРОТЕХНОЛОГИЯ.

ДИМИТЪР МАЧУГАНОВ,
земеделски производител и председател на Сдружението на зърнопроизводителите в Ловешка област

ЦЕНАТА НЕ Е ФАКТОР ЗА СЕМЕНАТА

ВЕСЕЛА НИКОЛАЕВА

ЗАСЕТИ ПЛОЩИ (в млн. dka)

ГОДИНА	ПШЕНИЦА	ЕЧЕМИК
2007	11.2	1.9
2008	11.1	2.2
2009	12.5	2.6
2010	11.5	2.6
2011	11.5	1.8
2012	11.7	1.9
2013*	12.2	2.1

* По предварителни данни
Източник: Министерство на земеделието и храните

Според българското поделение на френския производител на семена Euralis цената не е фактор, който определя избора на фермерите, а по-скоро критериите им са свързани с „качествената генетика на семената и съответно с повишаване на продукцията". По оценки на експертите в Euralis семената са само 10% от разходите от сеитбата до жътвата, като през това време се използват препарати, торове, техника, заплати, горива.
„Заради промените в климата в последните няколко години търсенето се ориентира към хибриди, които са пластични, устойчиви на стресови фактори (суша, болести) и имат висок потенциал за добив", коментира Милена Николова от компания Euralis.
По думите ѝ субсидиите позволяват закупуване на по-качествени семена, от които да се получава повисок добив. Николова обясни още, че качествената генетика не може да изключи използването на допълнителни препарати и подхранване, но "производителите стават все по-големи професионалисти и съчетаването на добра технология на отглеждането с добри семена дава високи добиви и качествена продукция". ●

Михаил Комитски, Управител на Сожелиз България: ADVERTORIAL

Продължаваме да подкрепяме земеделските производители с адекватни условия и гъвкави решения

Г-н Комитски, какви са най-големите предизвикателства, с които се сблъсква в момента земеделския сектор в момента?
- Трудностите пред този сектор са много, но от финансова гледна точка като че ли в момента най-належащите са липсата на достатъчно средства за инвестиции в земеделска техника поради неяснотата с финансирането на сектора по Европейските програми. Ограничените средства означават невъзможност в инвестиране в селскостопанска техника, което засяга нормалната работа на земеделците.
Независимо от решението за новия програмен период 2014-2020, ние продължаваме да подкрепяме земеделските производители с адекватни условия и гъвкави решения, както и да предлагаме нови, ефективни решения за подобряване на техния бизнес.

Как точно става това?
- Това, което Сожелиз България се стреми да предложи на своите партньори – клиенти и доставчици на земеделска техника, е не просто финансиране, а компетентен съвет и решение, базирано на индивидуалните специфики. Ние не търсим краткосрочен ефект, а цялостно решение и дългосрочно сътрудничество, от което полза имат всички страни, каквато е и философията на Групата Societe Generale.
Програма „Агролиз" е специално разработена за нуждите на земеделските производители, като си партнираме с голяма част от утвърдените вносители на земеделска техника в България.
Предлагаме атрактивни условия за финансиране на фабрично нова и употребявана земеделска техника, доставяна от официалните дилъри и представители на съответната марка за България.

Ако трябва да изброите някои основни предимства на програма АГРОЛИЗ, кои ще бъдат те?
- Сред основните предимства на програмата са облекчената процедура и липсата на такси за разглеждане на документите и предсрочно погасяване, обезпечение по сделката е само машината, закупена на лизинг и др.
Даваме възможност за 0% авансова вноска, с плащане само на ДДС, но предимствата не се ограничават само до лихвата. Ние даваме и много други добри решения, които оптимизират разходите на компанията и дават възможност за изготвяне на индивидуални лизингови програми.

ПРОГРАМА „АГРОЛИЗ"

- **Финансиране на нова и употребявана земеделска техника**
- **Срок на изплащане до 60 месеца**
- **Първоначална вноска от 15%**
- **Авансово или разсрочено ДДС**
- **Сезонни вноски, съобразени с характера на дейността на клиентите**
- **Еднократна такса управление за целия срок на лизинговия договор**
- **Оборотно финансиране, чрез обратен лизинг**
- **Лизингови линии**
- **Без такса за предсрочно погасяване и разглеждане на документи**
- **Преференциални условия по застраховане на лизингованите машини**

МИТОВЕТЕ И ИСТИНИТЕ ЗА КОМАСАЦИЯТА

В момента се работи по няколко проекта, а още 150 се обсъждат. По-едрите парцели дават много предимства и най-вече повече предвидимост за дългосрочни инвестиции

ВЕСЕЛА НИКОЛАЕВА

По времето на социализма България е била държавата с най-уедрена обработваема земя на човек от населението. Истината сигурно е била някъде по средата между мита и ефекта от колективизацията, но е ясно, че до 1989 г. земеделската земя в страната беше разделена за обработка най-вече на големи площи, а връщането ѝ "в реални граници" през 90-те години буквално я разби на малки парчета. В нещо като геометрична прогресия това делене продължава и до днес – след всяко наследяване имотите се разделят, а ако наследниците са се преместили далеч и не се интересуват какво се случва, и комасацията става много по-трудна.

Данните на земеделското министерство показват, че средният размер земеделски имот в България е 5.5 дка. Според проучвания от Австрия и Германия най-малки са разходите при обработка на масиви от 40-50 дка, като над тази площ разходите спират да намаляват.

Трудното начало

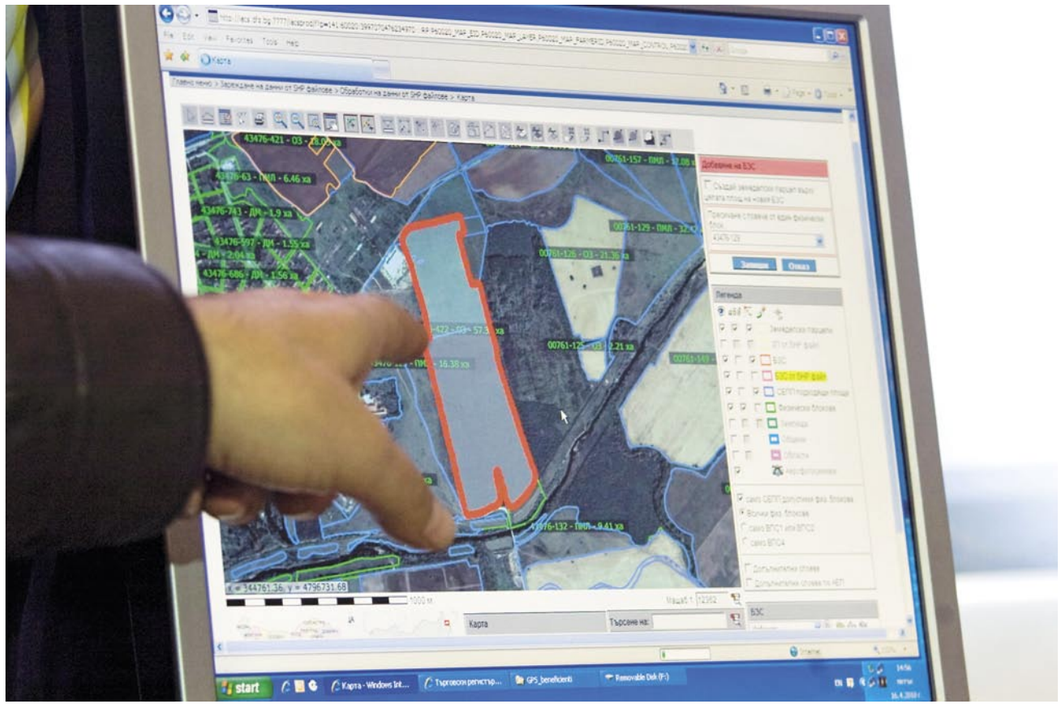
Събирането на много хора за общ проект в България никога не е лесно, а това е условието, за да се случи комасация. И все пак няколко проекта вече са завършени, няколко са в процес, а други са наскоро започнати и засега обещават да са успешни. Комасацията на земеделски земи в България започва преди повече от десет години, скоро след като големите бивши ТКЗС комплекси са ликвидирани, а земята от тях е върната на наследниците ѝ. Няколко години след това земеделската земя е трудно продаваем актив, огромни масиви стоят необработвани, а земеделието се смята за непечелившa, тежка и трудна работа. Д-р Кирил Стоянов, началник на отдел "Държавен поземлен фонд и комасация" в земеделското министерство, разказа как през 2000 г. е написан проектозакон за комасацията, но той така и не е бил приет. Две години по-късно обаче с помощта на програми на холандското правителство започват пилотни проекти и единият от тях в силистренското с. Голеш приключва успешно с комасирането на 2000 дка с активното включване на държавни землища. Другият, в Ломци, област Търговище, е спрян по-късно. През 2006 г. е началото на по-сериозното партньорство с Холандия, която помага с експерти и съвети за добри практики, и така година по-късно се появява и Стратегията за комасация за България, чиято крайна дата за приключване изтича в края на тази година. По план дотогава трябва да има започнати или завършени 40 проекта.

Доброволно уедряване

С помощта на холандските експерти се набелязват проблемите и пречките и през 2007 г. със законодателни промени плановете за уедряване вече се правят за сметка на собствениците, които искат комасация, и всичко се случва изцяло на доброволна основа, обясни Кирил Стоянов. Първият и вече приключен проект е в ловешкото с. Катунец, като в него участват дружеството със специална инвестиционна цел "Адванс терафонд", местни земеделци и по-големи собственици на имоти от Българската асоциация на собствениците на земеделски земи (БАСЗ). Стоянов разказва, че при проекта са срещнали немалко пречки, но местната власт им е помагала активно. Освен зърнопроизводители от комасацията са се възползвали и соб- ▸▸

5.5

ДЕКАРА Е СРЕДНИЯТ РАЗМЕР ЗЕМЕДЕЛСКИ ИМОТ В БЪЛГАРИЯ ПО ДАННИ НА ЗЕМЕДЕЛСКОТО МИНИСТЕРСТВО

25-40

ЛВ. НА ДЕКАР Е РАЗХОДЪТ ЗА КОМАСАЦИЯ, НО ЦЕНАТА НА ЗЕМЯТА СЛЕД ТОВА МОЖЕ ДА СЕ ПОВИШИ И ДВА-ТРИ ПЪТИ.

ствениици на трайни насаждения – производител е увеличил масивите си в Угърчин до 4600 дка, а с помощта на Министерството на земеделието и храните (МЗХ) е направен и план за капковото им напояване.

След първите успешни проекти през 2010 г. са избрани още 5 и на следващата година започва и работата по тях. Те са в с. Студена, до Свиленград, с. Раздел, Ямболско, с. Момина църква в Бургаско и шуменските с. Друмево и гр. Смядово. По думите на Стоянов сега проектите са на етап изготвяне на схеми на желания. През тази година са започнати процедури и за още 15 землища, по информация от БАСЗЗ те са за общо над 71 хил. дка. Членове на БАСЗЗ планират инициране на още двадесет проекта до края на годината.

Проблемите

"Със сигурност в плановете на всички членове на БАСЗЗ са залегнали още доста комасационни проекти. На редовните заседания, които провеждаме, се коментира възможността за участие в нови 150 проекта", коментира Борислав Петков, председател на организацията. По думите му на този етап пречките пред комасацията са законови заради липсата на нормативен акт и на ясни правила по много от въпросите, които възникват по време на работата.

Кирил Стоянов допълва проблемите с тези, които възникват с малките собственици и особено наследниците, които отдавна са се преместили или в далечен град, или в чужбина. "Може би трябва да се направи законова промяна заради миграцията и един човек да може да представлява няколко наследници", предлага той.

По изчисления от досегашните проекти разходите за комасиране са 25-40 лв. на декар, но цената на земята след уедряването може да се повиши и два-три пъти.

Като цяло разходите за обработка на парцела се намаляват, посочи Борислав Петков. Пести се от горива, от икономия на време за обработка. Важно предимство по думите му е възможността на арендатора да кандидатства за еврофинансиране по агроекологичните мерки, където има изискване да се ползва една и съща земя в продължение на 5 последователни години. "Кандидатстването по мярка 214 „Агроекологични плащания" и изпълнението на заложените изисквания води до допълнителни субсидии за стопанина, което във време на финансова криза не е за пренебрегване", каза още Петков.

Предимствата

Стоянов очерта няколко предимства на комасирането по собственост – възможност да се правят дългосрочни планове за инвестиции, да се предвижда използването на земите, а с това да се получава и европейско финансиране. В следващия програмен период се очаква да бъдат заделени значителни средства за напоителни системи и пътища в земеделските земи, а подобни инвестиции се правят само ако земеделецът знае, че ще ползва имота си дълго време. Затова и според Стоянов ежегодното договаряне за уедрено ползване и обработка на земята е "вид патерица, която дава временно решение на проблема".

Сигурността за ползвателя е основното предимство на комасацията по собственост, която Борислав Петков изтъква.

"Това от своя страна води до възможността да се прави дългосрочно планиране на разходите – за семена, за торове, за препарати, както и на дългосрочни инвестиции примерно в поливни системи", обясни той.

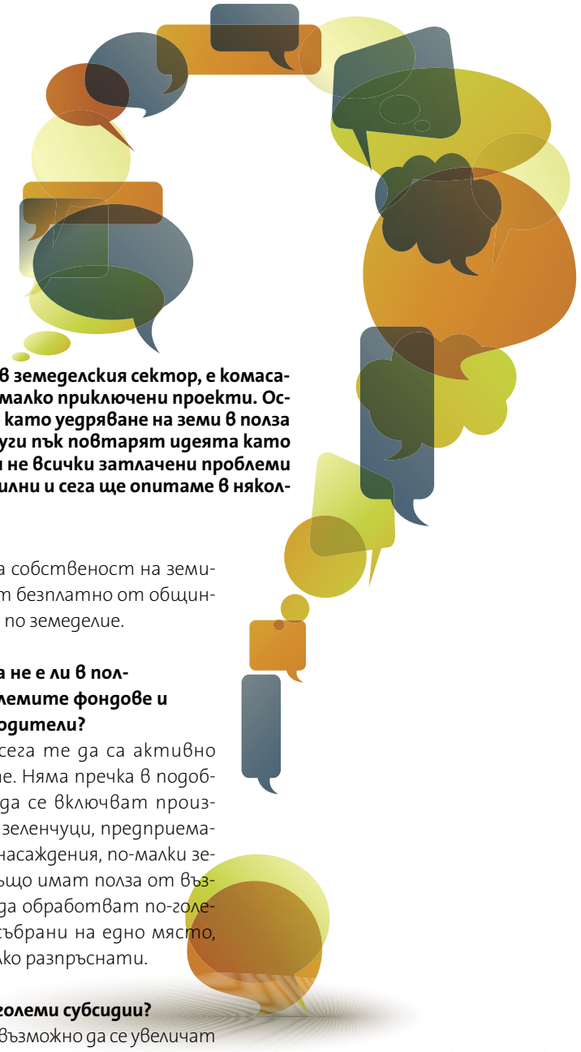
Иначе в началото на всяка стопанска година има споразумения за комасиране по ползване, а нормативно е позволено те да са и по-дългосрочни, добави Петков. По думите му те не се получават на практика, защото собствениците не желаят подписването на дългосрочни договори за аренда. ●

Как протича един проект на комасиране:

1. Собственици на земи се договарят, че ще уедряват имотите си, и излъчват свои представители в местен комитет, като изпращат плановете си до МЗХ.
2. МЗХ помага с експерти, координиращи и контролиращи процеса. Подготвят се примерни скици на желанията, които представляват план как ще се разпределят теренте след комасирането. Изготвя се кадастрална карта на землището.
3. Участниците наемат консултанти, които изготвят планове за пътища и инфраструктура, включително напоителна, анализи на почвата, мерки за опазването и възстановяването ѝ, ако е необходимо, експертни и екологични оценки. Сроковете за приключване зависят изцяло от инициаторите на проекта.
4. След одобряването на плановете за разпределяне на теренте и за използването им общинската служба по земеделие издава безплатно новите документи за собственост, които се отразяват в кадастрална карта.

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ ЗА ОКРУПНЯВАНЕТО

Думата, която се повтаря повече от десет години в земеделския сектор, е комасация. За жалост тя си остава повече пожелание и по-малко приключени проекти. Освен това много хора разбират комасацията просто като уедряване на земи в полза на земеделци, които да вземат повече субсидии. Други пък повтарят идеята като някаква мантра, с която могат да се решат едва ли не всички затлачени проблеми в земеделието. И двете залитания не са много правилни и сега ще опитаме в няколко точки да обясним защо.

Какво точно е комасация?
Едната част от процеса е уедряване на земя. За целта собственици и/или производители, които я обработват, се договарят да съберат масивите си и правят план как да ги разделят. Целта е, ако някой има например три разпръснати ниви, той да замени две от тях и да получи земя, съседна на неговата. Освен разпределянето на земята при проекти за комасация се правят планове за управление на водните ресурси в землището, изграждане на системи за напояване, инфраструктура, опазване на околната среда, запазване на почвите. Такива проекти се правят задължително за комасацията по собственост. Има и друга - по обработка, но тя е по-близка до простото уедряване на земя за ползване и там няма дългосрочни планове.

Кой може да участва в процеса?
Всеки, който има земя и/или иска да купи допълнително. Достатъчно е да се съберат собственици на земи от едно землище и да се договорят, че искат да се случи такова нещо.

Как помага държавата
Най-общо казано, помощта е експертна. След като желаещите си изберат представители, подават документи в Министерството на земеделието и храните, което осигурява експерти за съвети и помощ в процедурите. Сроковете, изборът на проектанти и начинът на разпределяне на земите са изцяло в ръцете на инициаторите. Към края на процеса новите документи за собственост на земите се издават безплатно от общинските служби по земеделие.

Комасацията не е ли в полза само на големите фондове и зърнопроизводители?
Не, макар засега те да са активно участващите. Няма пречка в подобни проекти да се включват производители на зеленчуци, предприемачи с трайни насаждения, по-малки земеделци. Те също имат полза от възможността да обработват по-големи терени, събрани на едно място, вместо няколко разпръснати.

Комасация = големи субсидии?
Да, напълно е възможно да се увеличат и субсидиите и като цяло приходите на производителите. Не става въпрос за плащанията на декар, а за възможността да се получават европейски и национални схеми за инвестиции в земята – в инфраструктура, напояване, опазване на почвите... Разходите при обработка на големи масиви са по-малки, а изработването на дългосрочни проекти позволява планиране за години напред, включително и на субсидиите и плащанията.

Процесът е лош, защото дава предимство на големи собственици, които няма да опазват околната среда.
Няма гаранция, че не може да се случи и това. Но, от друга страна, комасацията по собственост означава, че земеделецът ще иска да я ползва за години напред и няма полза да окислява почвата с нискокачествени торове и да я замърсява. Ако се дава под аренда, собственикът също не би искал това да се случва, защото следващата година няма да може да договори отдаването ѝ на по-висока цена.

Ако по-голяма част от земите не се комасират, българското земеделие няма да може да е конкурентно колкото европейското.
И такива мнения се чуват, но подобно твърдение е много относително – конкурентоспособността зависи от ефективност на работата, инвестиции в техника, семена и препарати, субсидии, тежест на административните разходи... Но е факт, че обработката на малки, разпръснати парчета земя прави производството по-скъпо. ●

ADVERTORIAL

„Пестицид“ ЕООД - професионализъм, коректност и качество

Предпочитани семена за есенни житни култури
Основно производството на зимни житни култури в България е с наши семена. Разбира се, че през последните години вносните семена търсят място на нашите полета, но производителите масово търсят българските. Това е логично, защото вносните семена се с доста колебливи и непостоянни резултати в различните региони на страната. Родните сортове са създадени тук, те са адаптирани, притежават по-голяма екологична пластичност и са по-устойчиви на болести при нашите условия.

Очаквания
Определено можем да кажем, че с всяка изминала година, откакто фирма „Пестицид“ прави семепроизводство, се налага да увеличаваме площите. Търсенето на семена с нашите сортове „Мадара“ и „Неда“ всяка година е по-голямо, няма да направи изключение и тази година. За отбелязване е, че интересът към нашия нов сорт „Силуан“, от който за първа година продаваме базови семена, също е много голям.

Избор на семена
Зърнопроизводителите в България са професионалисти и добре знаят какви семена да купуват. Никога не трябва да се прави компромис с качеството, така че семената трябва да са сертифицирани и да отговарят на всички изисквания. Важно е при избора на сорт фермерите да имат предварителни впечатления за това как той се държи и представя в конкретния регион. За тази цел ние всяка година правим полски демонстрационни опити навсякъде, където имаме представители, а това на практика е в цялата страна. Така че нашите клиенти и партньори имат възможност да видят отблизо сортовете ни и да направят своя избор на база наблюдения и резултати.

Нови продукти
Тази година, както вече стана дума, за пръв път пускаме базови семена за признатия ни от ИАСАС и включен в националната сортова листа нов сорт пшеница „Силуан“.

Предстоящата забрана за ползване на неоникотиноиди, която се подготвя на ниво ЕС
Спирането на тази група пестициди първоначално е малко стресиращо за производителите, защото с тях те решаваха много сериозни проблеми. Но в крайна сметка опазването на пчелите и околната среда не е за подценяване, затова ние сме за търсене на нови, екологично издържани решения. Това е въпрос, който предстои да бъде решен от фирмите производители и вносители на инсектициди. Ние сме убедени, че те ще проявят гъвкавост и в скоро време ще запълнят тази ниша.

Водещи фактори при избор на препарати за растителна защита
Възможно е настоящата конюнктура малко да промени критериите при избора на препарат. Очакваме това поради ниските изкупни цени на продукцията. Това разколебава фермерите, които са малко несигурни в реализацията на зърното и е твърде вероятно да търсят малко по-евтини продукти, което би се отразило на качеството. Въпреки това ние сме сигурни, че добрите професионалисти ще намерят оптималния вариант за защита и торене на културите. Хубаво е да се използват качествени продукти, но за да има максимален ефект, много важна е и технологията – кога ще се приложат продуктите, в коя фаза, при какви условия и т.н.

Фирма „Пестицид“ ЕООД е регистрирана през 1992 г.
В над 20-годишната си дейност фирмата създаде трайни взаимоотношения с партньори и клиенти от цялата страна, които са базирани на коректност и почтеност в отношенията.
Търговската дейност на фирмата не е самоцел, а е придружена с безплатна високо компетентна консултантска информация, която всеки потенциален клиент на фирмата може да получи от регионалните представители, които покриват цялата страна.
Преди да влезе в продуктовата листа на „Пестицид“, всеки продукт – пестициди, тор, семена и др., задължително минава през изпитване при опитни и реални производствени условия. Така, вместо производителите да търсят и отсяват кои продукти са качествени и кое не – това правят специалистите на „Пестицид“ и им предлагат само отговарящите на качествените и технологичните изисквания семена, торове и препарати.
Не на последно място фирмата има сериозна селекционна дейност, като вече има достойни постижения – два сорта пшеница. Сорт „Мадара“, който вече е добре познат в цялата страна и съвсем скоро ще напусне границите на България, и новият сорт „Силуан“, който е с високи показатели за добив и качество и за пръв път тази година е на разположение на зърнопроизводителите.
Освен тези два собствени сорта, фирма „Пестицид“ притежава пълните права на сорт „Неда“ на ДЗИ, който също е един от фаворитите по добив и качество.

ЕВРОПЕЙСКИ КАТРАН В БЪЛГАРСКИ МЕД

За следващите три години парите за пчеларство ще се отпускат по критерии, от които по-малките в сектора не са доволни

© ЦВЕТЕЛИНА БЕЛУТОВА

ВЕСЕЛА НИКОЛАЕВА

Попарени надежди – това виждат засега повечето пчелари в плановете на Европейския съюз (ЕС) за новия програмен период, в който субсидиите за сектора се очертават силно намалени. Допълнително смъртността през миналия зимен сезон е била висока, добивите на мед за тази година на места са много ниски, броят на пчелните семейства и пчеларите намалява и май единственото положително нещо е забраната на няколко опасни пестицида.

Недоволството на пчеларите е пoскоро свързано с новите критерии и начини за отпускане на парите и административните спънки, свързани с това. Вече е ясно, че парите от ЕС по националната програма за пчеларство за 2014 - 2016 г. ще са малко над 3.6 млн. евро. За сравнение – от 2011 до 2013 г. бюджетът беше около 5 млн. евро. Отделно от тези пари има и съфинансиране от държавата. Разпределянето на европейските пари вече е договорено и решено, като за целия ЕС бюджетът е близо 100 млн. евро. Още когато стана ясно намалението на парите (а те са по-малко за всяка държава от съюза), очаквано българските пчелари бяха недоволни.

ИЗКУПНАТА ЦЕНА НА ЕДРО ПРОДЪЛЖАВА ДА СЕ РАЗЛИЧАВА ДРАСТИЧНО ОТ КРАЙНАТА В МАГАЗИНИТЕ НА ДРЕБНО.

Повече хоби, по-малко статистика

Заради множеството нерегистрирани пчелини броят им по официална статистика е доста по-нисък от реалния. Регистрация на до 100 кошера струва 20 лв., но масово малките пчелини не се водят в никаква статистика. Това означава, че собствениците им не могат да разчитат на финансова помощ, не могат да продават легално, защото на етикета на меда трябва да се изпише регистрационният номер на пчелина.

Според последните данни на Министерството на земеделие- ▶▶

РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЧЕЛЕН МЕД И СРЕДНИ ПРОДАЖНИ ЦЕНИ

ВИД ПРОДАЖБИ	КОЛИЧЕСТВО 1.V.2012-1.V.2011 (ТОНОВЕ)	СРЕДНА ЦЕНА 1.V.2011-1.V.2012 (В ЛВ. НА КГ)	ПРОМЯНА В ЦЕНАТА ЗА ГОДИНА (В %)
ДИРЕКТНО ДО КРАЕН ПОТРЕБИТЕЛ	2388	5.79	1
ДИРЕКТНО ДО ТЪРГОВЦИ НА ДРЕБНО	483	5.13	2.8
ДО ПРЕРАБОТВАТЕЛНИ ПРЕДПРИЯТИЯ	3704	4.06	-6.4
ЗА ПРОМИШЛЕНОСТ	204	4.07	8.5
СОБСТВЕНА КОНСУМАЦИЯ И ПОДХРАНВАНЕ НА ПЧЕЛИ	2015	-	-13.3
ОБЩО	8794	4.76	-5.5

Източник: МЗХ

Как може да се подобри ситуацията в пчеларството:

Сдружаване на стопаните във форма на кооперативи, които да договорят по-високи изкупни цени на меда, да преговарят директно с големи магазини, включително и за износ, да участват в изложения. Те могат да правят редовно изследвания на продавания мед, за да се гарантира чистотата му и да си въведат вътрешни стандарти.
Държавната подкрепа може да бъде по-скоро към популяризиране на качествата на българския мед, реклама на уникални продукти като мановия мед от Странджа, помощ (дори да е само организационна) за участие в изложения и представяне зад граница.
Намаляване на административната тежест и изискванията за регистрации
По-строг контрол върху използването на пестициди в земеделието. В момента той е повече на хартия, отколкото реален.
Насърчаване под различни форми на развитието на пчеларството в планински и полупланински райони. Там добивите са ниски, но липсата на интензивно земеделие може да е от полза за медоносните насекоми, а високата безработица на хората да бъде поне малко намалена с пчелините .

3.6

МЛН. ЕВРО СА ПАРИТЕ ОТ ЕС ПО НАЦИОНАЛНАТА ПРОГРАМА ЗА ПЧЕЛАРСТВО ЗА 2014 - 2016 Г. - СУМА, ДОСТА ПО-МАЛКА ОТ ПРЕДХОДНИЯ ДВЕГОДИШЕН БЮДЖЕТ.

то и храните през миналата година броят на пчелните семейства в България е бил под 530 хил., което е 3.4% по-малко за година. По официалната статистика през миналата година са загинали 66 хил. семейства, но в началото на август от Съюза на българските пчелари обявиха, че истинският им брой е много повече. На отделни места по поречието на Дунав и в Странджа смъртността надминава 50%, обясниха от организацията. Традиционно това са и двата региона с най-високи добиви на мед.
"Големият проблем на програмите за пчеларство е много сложната и тромава процедура. Ако искаш да кандидатстваш, трябва да си земеделски производител, т.е. да плащаш осигуровки. Ако гледаш по-малко кошери, просто не е оправдано", коментира пчелар, който помоли да не цитираме името му. Според него има и голямо недоверие дали направените инвестиции в пчелините ще могат да бъдат възстановени. Той е на мнение, че трябва да има пропорционален принцип на разпределяне на парите, а не да се дава предимство на по-големите стопанства за сметка на по-малките.

Избутване на малките

Недоволството на организацията на пчеларите е свързано и с критериите, по които ще се отпускат новите субсидии – изискванията се завишават, а получателят трябва да има поне три години стаж като пчелар и 1 година като земеделски производител, обясниха от съюза на пчеларите. Те критикуваха условията няколко дни преди откриването на изложението за пчелни продукти, което се проведе през август в София. "Най-неприятното е, че програмата в този си вид ще облагодетелства големи пчелари, а няма да стигне масово до стопаните", смята д-р Йордан Христов от браншовата организация.
Според програмата за периода 2014 - 2016 г. за финансиране за покупка на нови кошери, майки и роеве могат да кандидатстват стопани с поне 20 пчелни семейства. Това изключва голяма част от пчеларите в България – според статистиката на МЗХ 40% от стопанствата в страната имат до 9 семейства. Тенденцията е делът им да намалява за сметка на по-големите. Недоволни пчелари има и заради точковата система, по която ще се отпускат средствата за подновяване на кошерите – например три години опит като пчелар дават 10 точки, толкова се получават и ако средствата са насочени към инвестиции за Северозападна България. Последното е направено с цел подпомагане на най-бедния регион в ЕС и, от друга страна, пчеларите там могат да са доволни. Като цяло новата програма е силно насочена към финансиране на нови рояци и семейства, както и към борба с един от най-големите виновници за смъртността при пчелите – болестта варроатоза, предизвиквана от кърлеж. По новите планове стопаните ще получават част от парите за покупка на препарати за третирането на пчелите.

Ножицата на пазара

Разминаването между пазара на мед на едро и този на дребно става все по-голямо, показват коментари на пчелари. През миналата година произведеният мед е намалял с над 4% до малко над 9 хил. тона. Данните за предходната година се публикуват през месец май, а яснота какви количества са добити излизат към края на септември, когато приключи ваденето на мед от последните кошери. От съюза на пчеларите предупреждават, че цената на дребно е с тенденция да се покачва за разлика от тази на едро – тя се движи от около 4 лв. на килограм до 4.80 лв. за продукт, като акациевия например, отделни прекупвачи, най-често изкупуващи за гръцкия пазар, плащат и по 5 лв.
В същото време на дребно ценните стават приблизително двойни. От множество разговори с пчелари може да се направи изводът, че за тях самите продажбата на дребно на големи количества е много трудна, те могат да пласират единствено на близки и познати, по пазари и в малки магазинчета. В същото време над 70% от българския мед се изнасят – а продажба зад граница се организира трудно от помалък производител. Като член на ЕС пчеларите от България нямат пречки да продават където си искат в общността, друг е въпросът дали количествата продукция оправдават разходите по търсенето на такива пазари. За сдружения на няколко пчелари все още е трудно да се говори.
Макар по европейските фондове да се заделят пари за популяризиране на меда, масово българският продукт се използва в чужбина не за директна продажба, а за смесването му с мед, добит в други държави, с цел подобряване на качеството му.
На фона на толкова проблеми не е изненада, че всяка година пчелари се отказват или след отглеждането на по-възрастните никой не наследява стопанствата им. А отглеждането на полезните насекоми, толкова важни за екосистемата, отдавна е повече хоби, отколкото възможност за изкарване на основен доход. И това няма да се промени нито от субсидиите, нито от писането на програми. Даваме няколко идеи, без претенция да са изчерпателни. ●

> НАЙ-НЕПРИЯТНОТО Е, ЧЕ ПРОГРАМАТА В ТОЗИ СИ ВИД ЩЕ ОБЛАГОДЕТЕЛСТВА ГОЛЕМИ ПЧЕЛАРИ, А НЯМА ДА СТИГНЕ МАСОВО ДО СТОПАНИТЕ.
>
> **Д-Р ЙОРДАН ХРИСТОВ,**
> Съюз на пчеларите в България

Фани Асенова, Заместник директор Интерлийз: ADVERTORIAL

Лизинги без допълнително обезпечаване и сезонни лизинги подпомагат стопаните

Земеделското оборудване в България все още не може да стигне нивата на модернизация и ефективност от Западна Европа. Какви са възможните решения пред земеделските производители, според вас?

- Финансирането по европейски програми е част от възможните решения. Това, разбира се, е свързано и с инвестиция от страна на земеделците. Интерлийз, като лизингодател, разбира кои са трудностите пред стопаните. По тази причина в Интерлийз не се изисква допълнително обезпечаване при лизинговото финансиране – активът, обект на лизинг, е единственото обезпечение при нас и то финансиран с минимално парично самоучастие. Това ще продължава да дава резултати. Наред с тази практика, в Интерлийз предлагаме и сезонни погасителни планове.

С какво тези планове подпомагат стопаните, имате ли примерите за това?

- Често се случва през месец юли, точно преди жътвата, земеделците да имат нужда от нов комбайн. Земеделието обаче е сезонна дейност, при която доходите зависят от периода. За да не се изпада в затруднено положение, се залага именно на планове, съобразени със сезона на дейността. Във времето на реализация, когато стопаните имат приходи, се плаща по-голям дял. В зимния период, когато имат повече разходи и не се реализират приходи, се плащат само лихвите. Това позволява да се облекчат стопаните. Освен това лихвените проценти, с които са обвързани тези планове, са сред най-конкурентните на пазара.

Може ли лизингът да бъде взет в достатъчно кратък срок, така че да спаси и моментната ситуация?

- Жътвата се случва обикновено в рамките на петнадесетина дни. В този момент цялата година на земеделеца може да зависи от бързото и гъвкаво решение на проблема. Затова лизингите, които предлагаме, се отпускат за срок от 5 до 10 дни. Така реално се спазва срокът за стопаните, колкото и критичен да е той.

Фани Асенова е Заместник изпълнителен директор на Интерлийз ЕАД. Тя заема длъжността от 2006 година, а работи в Интерлийз още от 2000 г. В една от най-големите лизингови компании у нас, Фани Асенова ръководи и отдел продажби. За най-важно в работата си в Интерлийз, Асенова смята, че е персоналното и отговорно отношение към клиентите и възможността да се помага на българските фирми и производители. Госпожа Асенова е част от тематичната работна група към Министерството на земеделието и храните, разработваща Програмата за Развитие на Селските Райони за следващия програмен период, като по този начин е близо до нуждите и проблемите на селските стопани и възможностите за разрешаването им.

МАЛКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И НИСКИЯТ ПОКРИВ НА ЧИНОВНИЦИТЕ

Наредбата за директните продажби на животински продукти вероятно ще бъде променена. Администрацията обаче не смята за нужно проблемите на малките фермери да бъдат широко обсъдени

ВЕСЕЛА НИКОЛАЕВА

В последния ден на редакционното приключване на приложението „Земеделие и бизнес" получих в пощата си няколко съобщения – те бяха за среща по проблемите на малките производители, която трябва да се е състояла малко преди отпечатването на изданието. На нея няколко малки фермери и търговци искаха да обсъдят проблемите си и промените в Наредба 26, която описва възможността за директни продажби на животински храни. За тези промени се говори поне от няколко седмици, има и работна група. В края на август от „Капитал" разговаряхме с един от членовете ѝ – по думите му работата е била спряна временно заради отпуските и няма индикации за скорошно влизане в сила на промени. Според организаторите на срещата обаче в последните дни на август те вече са били готови и всеки момент се очаква обнародването им. Дали е така, не успяхме да разберем преди крайния срок за приключване на изданието. На въпросите, изпратени до Министерството на земеделието и храните, не получихме отговор, никъде не успяхме да открием и информация дали наредбата действително е променена, кога се е случило, с кого е обсъдено, бил ли е публикуван проектът. Проектите за промени на нормативни актове се обявяват на интернет страници на съответното министерство, както и на портала strategy.bg – за Наредба 26 няма никаква информация.

Започвам текста с това предисловие, защото историята с предполагаемите промени много добре описва положението на малките производители на храни в България. Накратко – зле работеща законова рамка, която ги ограничава, липса на прозрачност, незаинтересованост към проблемите и мнението им, липса на визия за развитие и „спускане отгоре" на правила. Нека започнем поред с изброените проблеми. Наредбата, която позволява малки фермери да продават директно на потребителите, е от октомври 2010 г. и досега не е помогнала чувствително за подобряване на положението им.

Малките да се оправят както могат

Като цяло действащата наредба работи много в полза на прекупвачи. Доста текстове от нея, които би трябвало да развият местно производство и да помогнат на

Учебна биоферма „Слънчева градина", Пловдив, финансирана по норвежка програма за сътрудничество в България

малките, всъщност налагат ограничения, с които (почти) ги превръщат във васали на по-големите. Изискването част от продукцията да отива към прекупвачи, които после препродават към големи магазини или пък големи производители, постига две цели – повишаване на цените за крайните клиенти и стесняване на разнообразието. Ако дълго време потискаш малките производители за сметка на няколко големи, накрая те ще спрат да работят, конкуренцията още ще се свие, а с нея и разнообразието. Късогледството на подобно поведение пречи да се види, че след време и големите ще страдат от това – и заради липсата на качествени суровини (това се усеща вече силно при месото и млякото), и заради общото негативно мнение на потребителите към производството на храна, считат експерти.

Крива и тясна рамка

Председателят на „Българска асоциация биопродукти" Милен Стоянов припомни, че още от времето на земеделския министър Мехмед Дикме в една от старите наредби е имало разпоредба, забраняваща износа на непреработен пчелен мед. Стоянов определи текста като безумие и обясни, че след това той е станал основа и за сега действащата наредба за директните доставки. Медът, подобно на другите продукти, е с ограничено количество, което да се продава директно от производител до краен клиент – пчеларят има право да пласира така до 40% от добива от пчелина си, но не повече от 2 тона. За останалите храни също има подобни ограничения, а смислени аргументи защо това се налага така и не са обявени.

Според Стоянов ограничението за количество мед е абсурдно по няколко причини – от една страна, медът, а от друга, месото и млякото са различни продукти, с много различни срокове на трайност. На практика медът е единствената храна, която не се разваля, макар че при неправилно съхранение може да промени вкуса си. Стоянов отбелязва, че за разлика от него при развалянето си месото образува силно отровния ботулинов токсин. Така че при сравнение липсва всякаква логика начинът

> АКО ДЪЛГО ВРЕМЕ ПОТИСКАШ МАЛКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ ЗА СМЕТКА НА НЯКОЛКО ГОЛЕМИ, НАКРАЯ ТЕ ЩЕ СПРАТ ДА РАБОТЯТ.

на пласиране на мед, месо и мляко да е еднакъв – за меда няма пречки да се съхранява години, ако производителят не успее да пласира цялото си количество. Вместо това той е задължен да продаде на преработватели по-голяма част от него. За месото и млякото може да се приеме за наложително да има някакво ограничение, макар пак да остава въпросът защо, ако фермерът може да продаде на краен клиент всичко произведено, наредбата да поставя изкуствено прекупвачи по веригата?

Отвъд днешния ден

Излишно е да описваме какъв бум има на публикациите, описващи мръсни, вредни и странни техники за производство на масови храни. В голямата си част те нямат аргументи и граничат с абсурд. Но с намаляване на конкуренцията и уедряването на пазара тази тема ще е все по-чувствителна и все повече ще влияе върху избора на потребителите.

Една история отпреди няколко месеца – представител на малките производители е бил на среща със земеделски министър (вече бивш), за да обсъдят как продукцията им да се продава по-лесно. След като министърът обявил, че ги подкрепя и много иска да им помогне, имал среща с един от големите производители. Часове по-късно намеренията му за промени в полза на малките коренно са се променили.

И така от това положение една малка група прекупвачи, големи компании и чиновници са печеливши поне за днешния ден. Губят малките фермери, потребителите, а в по-дълъг период – и всички, които са смятали, че бързата печалба е най-важното нещо. Хубавото е, че все още много неща могат лесно да бъдат поправени. Лошото е, че макар храната да заема малка част от ежедневните ни грижи, тя е основа и отражение на общото качество на живота. Затова никак не е чудно, когато България години наред се оказва сред последните места по този показател – за това си има обективни причини. ●

БИОСЕЛЕНА
ФОНДАЦИЯ ЗА БИОЛОГИЧНО ЗЕМЕДЕЛИЕ

Фондация за биологично земеделие БИОСЕЛЕНА е българска неправителствена организация. Фондацията е създадена през 1997 г. с основна цел развитие и подпомагане на биологичното земеделие, опазване на биоразнообразието и околната среда.
Основател на Фондацията е Научният Институт за Биологично Земеделие (FIBL) - Швейцария.
Биоселена е член на Международната Федерация на Движенията за Биологично Земеделие (IFOAM).

Дейности на фондация Биоселена:

- Подготовка за сертификация на ферми и преработвателни предприятия;
- Подготовка за кандидатстване за агроекологични плащания (подготовка на документи, придружаване по време на проверките, кореспонденция с Разплащателна агенция);
- Консултации по планиране и управление на стопанството, вкл. изготвяне на бизнес план на фермата и план за преход към биологично земеделие;
- Консултации за преработка във фермата и директни продажби;
- Професионално обучение по Биологично земеделие и Агроекология;
- Издаване на специализирана литература;
- Промоция и реклама на биологичното земеделие и на биологични продукти;
- Лобиране на ниво производители, преработватели, търговци, консуматори и политици за биологичното земеделие и промоция на биологични продукти;
- Разработване на нови биологични продукти по цялата верига, включваща производство, преработка, търговия на едро и дребно;
- Научни изследвания във фермите;
- Национален Празник на биологичното земеделие - запазена марка на БИОСЕЛЕНА;

КАРЛОВО
ул. „Васил Караиванов" 36, тел. 0335 9 20 38
headoffice@bioselena.com; s.apostolov@bioselena.com
p.kirov@bioselena.com

ГАБРОВО
ул. „Е. Попантонова" 2, тел./факс: 066 80 52 27
biogabrovo@mbox.digsys.bg

СОФИЯ
бул. "Христо Ботев" 48, стая 410; тел./факс: 02 4410105
bioselena@mail.bg

www.bioselena.com

ЛАБОРАТОРНО ЗЕМЕДЕЛИЕ

Европейските директиви имат широки граници и оставят решенията по-скоро в полето на националните законодателства с уклон ГМО храните да се разрешат

ВЕСЕЛА НИКОЛАЕВА

Европейският съюз (ЕС) остави широки граници за регулацията на генно модифицираните (ГМО) растения. Въпреки рестриктивното законодателство в много държави лобисти продължават да изтъкват предимствата на този вид посеви.

Ябълка, която има хранителна стойност колкото менюто за едно цяло хранене и няма нужда от скъпи препарати, за да расте без болести и вредители. Земя, изцяло във властта на няколко огромни корпорации, без чиито химически коктейли и обработени семена никакво растение вече не може да поникне.

Между тези две крайности се люшкат защитниците и противниците на ГМО. Все още сме далеч и от едната, и от другата, но периодично аргументи „за" и „против" този вид растения се разменят на всякакво ниво. И Европейският съюз не остава встрани от спора, като засега посоката на повечето държави е сериозна законова рестрикция при отглеждането и разпространението на ГМО. Поне на хартия. В началото на тази година се появи сериозна вероятност ЕС да последва САЩ поне отчасти и генетично промененените растения да се отглеждат свободно на територията му.

Решете си сами

Всъщност европейските директиви имат широки граници и оставят решенията по-скоро в полето на националните законодателства с уклон ГМО храните да се разрешат. В началото на годината няколко държави от ЕС обявиха, че забраняват отглеждането на модифицирани растения на територията си. Сред тях е и България наред с Германия, Франция, Люксембург, Австрия, Унгария, Гърция и Полша. Всъщност българското законодателство е толкова рестриктивно поне като документи, че отглеждането на ГМО растения на практика е почти невъзможно. Пълна забрана и за отглеждане, и за освобождаване в околната среда има за всички защитени природни територии и до 30 km отвъд техните граници, около пчелините, площите с бионасаждения, както и сред територии, използвани за обикновено земеделие, което не е ГМО. Освен това законът забранява да се отглеждат, разпространяват и продават модифицирани тютюн, маслодайна роза, пшеница, всички зеленчуци и овошки.

На европейско ниво пълна забрана няма – ЕС и в момента е разрешил отглеждането на царевица MON810, предлагана от американската корпорация „Монсанто", както и на картофи „Амфлора" на германската BASF (към които интересът е слаб). В средата на януари Европейската комисия обяви, че няма да отпуска нови разрешителни за ГМО до приключването на мандата ѝ през 2014 г., което включва и обновяване на сегашните. През това време царевицата може да продължи да се отглежда, ако страните членки не го забраняват.

© SHUTTERSTOCK

Българското законодателство е толкова рестриктивно, че поне по документи е почти невъзможно отглеждането на ГМО растения

Семена от лабораторията

Нека обърнем внимание на нещо друго – производителите на ГМО семена са химически компании – и „Монсанто", и BASF, и много други имат за основна дейност производството на различни препарати много преди да започнат да продават семена. Това не е случайно – ГМО семената са обработени по начин, който позволява доста по-различно третиране с пестициди, фунгициди и изкуствени торове.

Първо обаче да започнем от ядрото на ядрото – двойната спирала, дезоксирибонуклеинова киселина (ДНК), смятана за основен носител на наследствеността. Дори след хиляди години селекция и приспособяване към различни условия растенията си остават уязвими от много външни фактори като суша, влага, болести, гризачи, гъбички... През XX век развитието на науката химия и на цялата индустрия около нея позволява третирането на големи площи с препарати, които помагат много за повишаване на добивите. Паралелно с това намалява значително вероятността отровни плевели и плесени да поразят голяма част от реколтата, като я направят неизползваема или вредна.

Коктейл от гени

Какво ще кажете за семена, при които още в зародиш много от тези проблеми са елиминирани? Звучи като фантастика, но в началото на 70-те години опитите започват да дават резултат. Така в идващите десетилетия генетиката на модифицирането се развива като лавина, създавайки непознати до момента растения. Това не е крачка напред в еволюцията, това е буквално революционен скок към намеса в природата. Технологията постепенно се развива, но най-общо тя представлява замяна на едни гени с други, премахване на нежеланите и добавянето на желаните. Ако дотогава комбинацията между растения от един вид (кръстосване, хибридни семена) е била единственият възможен начин за среща между видовете от едно семейство, сега ГМО позволява „брак" между коренно различно родове.

Така например в модифициран домат може да се вгради ген на топлоустойчиво растение, което да увеличи силно добивите при суша и да намали нуждата от поливане. Царевицата може да се направи с по-голямо съдържание на скорбяла, динята може да няма семки, ябълките да са по-едри, а соята – по-лесна за обработка. Как става „вграждането" на гена? Най-общо това може да се случи с използването на носител на гена, който има свойството да прониква в клетките и да се размножава с тях - като вируса например. Такъв организъм може да се създаде чрез изкуствено сливане на клетки, привнасянето на новия ген с веществата като златни частици... Особеност на новите семена е, че те не могат да се размножават и не може просто да ги съберете от плодовете на растението, използвайки ги за засяване идната година. Такъв тип семена могат да се създават само лабораторно.

Химия на ръба

Доста от тях са химически обработени и намаляват изискванията за пръскане с различни препарати. Същевременно обработката им още при създаването може да доведе и до доста главоболия. Сред най-известните примери е пръскането с препарата Round Up, който унищожава всички растения извън ГМО семената. Зависимостта на този вид посеви от определени препарати е една от главните критики към генетично промененените растения. Според някои проучвания е много възможно напръскаността с тях поле за поне няколко години да пречи при отглеждането на обикновени култури. Освен това, както установиха преди години в Индия, ГМО семената на памука не дават за дълго време много по-висока реколта, отколкото обикновениям.

В същото време защитниците на ГМО културите смятат, че с тяхното отглеждане се щади природата – защото с използването на по-малко количество препарат за обработка на семената и в околната среда попадат по-малко изкуствени пестициди и торове. Освен това чрез обработката на семената се постига и по-ефикасно третиране, защото всяко носи в себе си пестицида. Как обаче това влияе на останалата част от околната среда? Дори върху готовия плод или зърно да няма никакви следи, това не го прави безопасен. Пчелари от райони с големи ГМО насаждения предупреждават, че обработените семена са опасни за пчелите. Засега няма 100% сигурно доказателство, но по техни наблюдения събирането на мед от подобни площи крие сериозен риск за живота на насекомите. А настъпление на повече растения, които пречат на пчелите, би имало катастрофални последици върху земеделието по целия свят. ●

Какво е **AgCelence®**

AgCelence® е иновативна концепция без аналог в света на растителната защита.

Продуктите от концепцията **AgCelence®**, успоредно със защита от болести, предоставят на растенията възможността да проявят целия си генетичен и производствен потенциал чрез:

- повишаване физиологичните процеси в растенията
- завишаване толерантността на стрес при културите
- защита на посевите от болести

В следствие вашите растения:

- по-пълноценно усвояват водата и хранителните вещества
- са предпазени от преждевременно узряване
- се развиват жизнени и здрави

В резултат на **AgCelence® продуктите** Вие получавате:

- увеличени добиви
- продукция с повишено качество
- по-висока ефективност на производството

AgCelence® продуктите Ви дават по-висока възвръщаемост на инвестициите и сигурност в решенията, които вземате. Вашите растения ще растат силни и здрави с възможност за реализиране на пълния добивен потенциал.